

Loreta Barzdonytė-Morkevičienė

KALBOS UGDYMAS

TURINYS

AUTORĖS ŽODIS / 4

VAIKO KALBOS UGDYTOJO ATMINTINĖ / 5

KALBOS REIKŠMĖ ŽMONIŲ GYVENIME / 6

KALBĖJIMO TAISYKLĖS / 7

KALBINĖS KLAUSOS LAVINIMAS / 8–18

- pratinimas įsiklausyti / 8
- žodžių ilgumo skyrimas / 9
- garso išskyrimas iš garsų srauto / 10
- garso išskyrimas iš kalbos srauto / 11
- pirmo žodžio garso išskyrimas / 12
- paskutinio žodžio garso išskyrimas / 14
- panašiai skambančių žodžių skyrimas / 15
- rimavimas / 17
- žodžių skiemenavimas / 18

ŽODYNO PLĖTIMAS / 19–36

- gyvūnų įvardijimas / 19
- daiktų įvardijimas / 20
- judėjimą reiškiančių žodžių vartojimas / 22
- gyvūnų balsus reiškiančių žodžių vartojimas / 23
- rengimąsi reiškiančių žodžių vartojimas / 24
- veiksmus ir būsenas reiškiančių žodžių vartojimas / 26
- ypatybes reiškiančių žodžių vartojimas / 27
- priešingos reikšmės suvokimas / 30
- priešingos reikšmės žodžių vartojimas / 31
- apibendrinamųjų žodžių vartojimas / 34
- žodžių daugiareikšmiškumo suvokimas / 36

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS / 37–56

- priesaginių žodžių daryba / 37
- sudurtinių žodžių daryba / 40
- daiktavardžio ir skaitvardžio derinimas / 42
- daiktavardžio linksnių vartojimas / 46

- prielinksnių vartojimas / 49
- veiksmažodžio esamojo laiko formų vartojimas / 54
- veiksmažodžio būtojo kartinio laiko formų vartojimas / 55
- aukštesniojo laipsnio būdvardžių vartojimas / 56

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS / 57–93

- kalbėjimas atsižvelgiant į pašnekovą / 57
- atsakymai į klausimus / 58
- klausinėjimas / 59
- pranešimas / 60
- pranešimas apie įvykį / 62
- pranešimas apie veikėją, jo vietą ir veiksmą / 63
- pranešimas reklamuojant / 64
- situacijos aiškinimas / 65
- aiškinimas nurodant veiksmo priežastį / 66
- aiškinimas nurodant priežasties ir pasekmės ryšį / 68
- aiškinimas nurodant veiksmo tikslą / 69
- įvykio aplinkybių aiškinimas / 70
- daikto paskirties aiškinimas / 71
- kelio aiškinimas / 72
- procesų aiškinimas / 73
- žmogaus išvaizdos apibūdinimas / 74
- daikto apibūdinimas / 75
- gyvūno apibūdinimas / 78
- gyvūnų išvaizdos palyginimas / 80
- patalpos vidaus apibūdinimas / 81
- kūrybinis girdėto teksto atpasakojimas / 82
- sakinių siejimas pasakojant / 84
- pasakojimas pagal paveikslėlių seriją / 86
- pasakojimas pagal siužetinį paveikslą / 90
- pradėto pasakojimo kūrimas / 92
- teksto kūrimas pagal pavyzdį / 93

PASIEKIMŲ SĄRAŠAS / 95

NAUDOTA LITERATŪRA / 96

PRIEDAS. KORTELĖS

AUTORĖS ŽODIS

Vaiko sakytinė kalba ugdoma natūraliai bendraujant su tėvais, darželio grupėje ar klasėje, taip pat sudarant atitinkamas situacijas, atliekant pratybas. Tada lengva pastebėti vaiko kalbos klaidas, kurias reikėtų pasižymėti, o vėliau atlikti papildomas pratybas.

KALBOS UGDYMAS – puiki sakinės vaiko kalbos lavinimo knyga. Iš lietuvių kalbos sistemos atrinkti ir knygoje pateikti tie dalykai, kurie dažnai vaikų sunkiai suvokiami ar vartojami netaisyklingai. Temos parinktos atsižvelgiant ir į mokytojų poreikius.

Tradiciškai pateikiamas knygos turinys nėra siūlymas skaidyti kalbą į atskiras sritis ir jas ugdyti pavieniui. Atliekant knygos užduotis jos natūraliai jungiasi ir yra kūrybiškai plėtojamos suaugusiojo pasirinkta kryptimi.

Vaiko kalbą ugdyti padeda vaizdinė medžiaga. Mokytojams gerai žinoma tiesa – parodyk paveikslėlį ir vaikas prakalbės. Tokia ir knygos paskirtis – skatinti kalbinį vaiko aktyvumą. Paveikslėliai – paranki priemonė ne tik kalbai ugdyti, jie lavina vaikų vaizduotę, pastabumą, ugdo kūrybinius gebėjimus, žadina jausmus.

Pagal šios knygos žaidiminio pobūdžio pratybas galima sukurti ir vaikams pateikti daugiau panašių užduočių. Nuoseklios, kartojamos ir įvairios sakinės kalbos ugdymo pratybos padeda susidaryti kalbos vartojimo įgūdžiams, kurių vaikui reikia mokykloje.

KALBOS UGDYMAS parengtas atsižvelgiant į Priešmokyklinio ugdymo(si) standartą, tačiau jei priešmokyklinio amžiaus vaikas neįgijo tvirtų sakinės kalbos įgūdžių, šis leidinys yra tinkamas ir mokinio kalbai lavinti pradinėse klasėse. Prieinamos ir patrauklios užduotys padės vaikui nagrinėti lietuvių kalbos sandarą, įveikti kalbos vartojimo sunkumus.

Kalbos ugdymo procesas – aktyvi vaiko kalbinė veikla, vadovaujant suaugusiajam. Tėvai ar mokytojai turi atsižvelgti į jų pašnekovo – vaiko – amžių ir psichologines ypatybes. Kalbos ugdymo valandėlės turėtų būti paprastos ir žaismingos. Glaudus dviejų žmonių emocinis ryšys, vaiko motyvacijos skatinimas, žaidžiant kartu atliekamos užduotys, traukianti dėmesį suaugusiojo kalbos intonacija, vaidybos elementai, gera nuotaika, gebėjimas pasidžiaugti vaiko laimėjimais, įvertinti jo pastangas – visa tai lemia kalbos ugdymo sėkmę.

VAIKO KALBOS UGDYTOJO ATMINTINĖ

- Vaikas nuolat turi girdėti raiškia, vaizdžią, turtingą, taisyklingą suaugusiųjų kalbą. Būkite reiklūs savo kalbai.
- Vaiko kalba ugdoma natūraliai su juo bendraujant, žaidžiant. Kasdien sudarykite vaiko kalbai lavinti tinkamas situacijas, žaiskite kalbinius žaidimus.
- Laikykite šią knygą vaikui neprieinamoje vietoje, kad ji jam nenusibostų. Atlikę užduotis, knygą paslėpkite. Taip vaikui ji nuolat bus įdomi.
- Svarbu, kad vaikas norėtų žaisti kalbinius žaidimus. Užduotis atlikti pasiūlykite tik tada, kai vaikas bus geros nuotaikos. Jei jis pavargęs ar nenori, geriau palaukite kitos dienos. Atminkite, kad pagrindinė sėkmės sąlyga – paties vaiko noras.
- Parinkdami užduotis, atsižvelkite į vaiko kalbinį pasirėngimą. Iš pradžių atlikite lengvesnius pratimus, o sunkesnius palikite vėlesniam laikui.
- Būkite atidūs ir rūpestingi, stenkitės sudominti vaiką. Kiekvieną užduotį pateikite kaip žaidimą – linksmai, žaismingai. Domėjimasis – geriausia paskata.
- Pirmiausia pratinkite vaiką įsižiūrėti į paveikslėlius, drauge juos aptarkite. Atsakykite į visus vaiko klausimus.
- Kartu su vaiku atlikite paveikslėliuose rodomus veiksmus, pamėgdžiokite gyvūnų balsus, eiseną... Skatinkite vaiką tą daryti.
- Stenkitės pagal paveikslėlius sugalvoti kuo daugiau įvairių užduočių ir klausimų. Knygos vaizdinė medžiaga teikia daug metodinių galimybių.
- Užduotis atlikite po keletą kartų – vaikai mėgsta taip žaisti.
- Leiskite vaikui kalbėti, svarstyti, aiškinti, klausinėti. Neskubinkite jo, neduokite pastabų, nemokykite, o kalbėkitės su juo.
- Padėkite vaikui, jei jam nesiseka, kartu atlikite užduotis.
- Vaiko klaidas, netikslumus taisykite po pokalbio, bet ne jo metu. Išstarkite žodį ar sakinį taisyklingai, neprašydami pakartoti.
- Nelyginkite savo vaiko laimėjimų su kitų vaikų laimėjimais. Jūsų užduotis – pastebėti asmeninę vaiko pažangą: ką jis šiandien atliko geriau negu vakar. Tai labai svarbu.
- Nepamirškite pagirti vaiko už kiekvieną, nors ir nedidelį laimėjimą. Geras suaugusiojo žodis skatina vaiką įveikti sunkumus.
- Pasitikėkite savimi – Jūs esate puikus vaiko kalbos ugdytojas.
- Tikėkite vaiko galimybėmis!

KALBOS REIKŠMĖ ŽMONIŲ GYVENIME

PATARK,
KĄ MAN DARYTI.

VISKĄ PAPASAKOK
MAMAI.

KALBĖDAMI ŽMONĖS APTARIA ĮVAIRIUS
REIKALUS, SPRENDŽIA PROBLEMAS.

KALBA PADEDA SUŽINOTI DAUG
NAUJO, ĮDOMAUS APIE PASAULĮ
IR ŽMONIŲ GYVENIMĄ.

JŪS KLAUSOTĖS
VAKARO ŽINIŲ.

AŠ TAU PADĖSIU.

ŽODŽIAIS GALIMA PAGUOSTI, NURAMINTI,
PRADŽIUGINTI, PRALINKSMINTI.

KALBA PADEDA ŽMONĖMS BENDRAUTI
BŪNANT TOLI VIENAS NUO KITO.

SVEIKA, RASA.

SVEIKAS, TOMAI.

KALBĖJIMO TAISYKLĖS

REIKIA KALBĖTI AIŠKIAI, VIDUTINIU TEMPU,
VIDUTINIU GARSU.

KALBĖTI ATISISUKUS Į PAŠNEKOVA,
ŽIURĖTI JAM Į AKIS.

KALBĖTI MANDAGIAI.

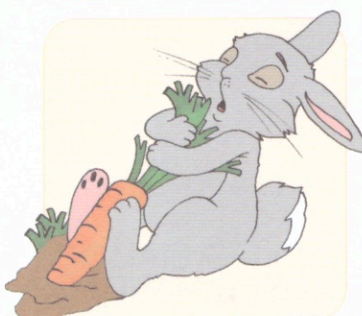
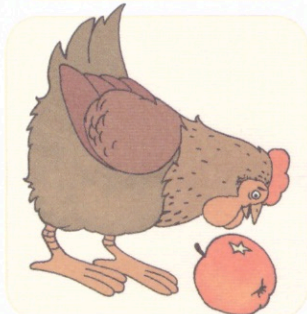
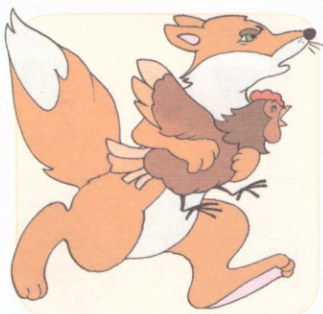
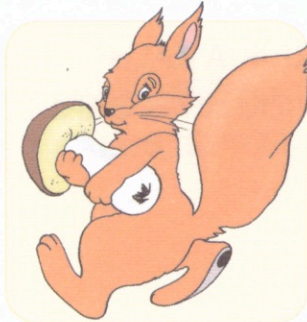
NEPERTRAUKTI KITO KALBOS,
DĖMESINGAI IŠKLAUSYTI IR IŠGIRSTI
KALBĖTOJĄ.

KALBINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

Kasdien girdime kitų žmonių kalbą. Norėdami juos suprasti, turime įsiklausyti į sakomus žodžius.

▶ Parodyk paveikslėlį, kai išgirsi teisingai pasakyta, kas ką veikia.

▶ Neskubėdami ne iš eilės pagal paveikslėlius sakome sakinius, kas ką veikia: KATĖ GAUDO PELE. EŽYS NEŠA GRYBĄ... Vaikas turi parodyti tą paveikslėlį, kuriame pavaizduota tai, ką išgirdo, ir uždengti jį kortele.

▶ Sugalvojame daugiau panašių sakinių, pavyzdžiui: PELE GRAUŽIA SŪRĮ, PELE GRAUŽIA DUONĄ... Vaikas turi parodyti paveikslėlį išgirdęs sakinį PELE GRAUŽIA GRŪDĄ, nes tik toks yra šiame puslapyje.

KALBINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

Kalboje yra ilgų ir trumpų žodžių.

▶ Tark daiktų pavadinimus. Kurie žodžiai trumpi, o kurie – ilgi?

▶ Vidutiniu tempu tariame daiktų pavadinimus. Tardami žodį, kartu brėžiame ir liniją popieriaus lape. Trumpo žodžio linija trumpa, ilgo – ilga. Linijas brėžiame vieną po kita, kad būtų aiškus jų ilgio skirtumas (———). Vaikas stebi ir klausosi.

▶ Vaikas pats taria žodį ir brėžia liniją. Ištaręs pasako, trumpas ar ilgas yra žodis.

▶ Linijų brėžti nebereikia. Vaikas tardamas ir iš klausos pasako, koks žodžio ilgumas.

KALBINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

Kalboje yra daug įvairių garsų.

▶ Kai išgirsi reikiamą garsą, suplok.

Š

O, L, Š, M, V, U, Š, K, Š, F, N, R
Z, Š, S, Ž, Š, Z, S, F, Š, Z, S, Š

LA, AŠ, MO, AS, PĖ, OŠ, UR, IŠ
CA, ŠE, AS, ČI, ŠI, SA, ŠĖ, SE

ŠAKA, LAPAS, ŽUVIS, KOŠĖ,
MEDUS, LAŠAS, ŽOLĖ, VAZA,
ŠERNAS, KATINAS, ŠAKUTĖ,
EŽYS, ŠIRDIS, EŠERYS, DŪDA

R

L, R, V, N, R, M, V, S, R, Ž, H
Ž, R, N, M, R, A, R, L, Š, Z, R

LO, RA, MI, AR, DO, GE, UR
RE, BA, PU, RO, TA, IR, GU

PUPA, ROPĖ, GĖLĖ, RŪTA,
VOVERĖ, GEGUTĖ, VYRAS,
KEPURĖ, DEBESIS, SŪRIS,
RIEŠUTAS, ŠIRDIS, NARAS

M

L, R, M, Ė, S, Ž, M, V, N, M, R
M, L, N, P, M, O, M, N, R, N, M

LĖ, MU, KA, NO, ER, AM, UM
MĖ, BE, PI, BĖ, MI, ME, NI, PĖ

KAMUOLYS, LINAS, SAMTIS,
MARŠKINIAI, MEDIS, UPĖ,
AKIS, SKĖTIS, MĖNULIS,
ŽIRKLĖS, VABALAS, GUMA

L

M, L, N, S, L, Ū, Ė, Z, L, Š, L
N, R, L, F, O, L, M, S, L, R, L

NO, LA, UL, MU, EL, PO, BA
LE, AR, LĖ, RE, PI, LI, KĖ, LE

KIŠKIS, BALIONAS, LEDAS,
KALAKUTAS, LAUŽAS,
KĖDĖ, LAIVAS, SKARELĖ,
PELĖDA, PILIS, GENYS

▶ Ištariame garsą, kurį išgirdęs vaikas turi suploti. Vaikas pakartoja tą garsą. Vidutiniu tempu tariame garsus. Išgirdęs reikiamą garsą, vaikas suploja.

▶ Skaitome skiemenis, o paskui – žodžius. Išgirdęs reikiamą garsą, vaikas suploja.

KALBINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

Galime sugalvoti sakinių, kuriuose dažnai kartojasi tas pats garsas.

▶ Kokį garsą dažniausiai girdi šiuose sakiniuose?

GERVĖ GĖRĖ GERAŲ GIRĄ,
GERVĖ GERAŲ GIRĄ GYRĖ.

PONAS PETRAS PIRKO PUPŲ,
PUPOMIS PENĖJO PARŠIUKĄ.

SENAS SENIS IR SENUTĖ
ATSIŠĖDĘ BULVES SKUTA.

RYTĄ ROMAS ROPEŲ ROVĖ,
ROMAS ROPĖS NEIŠROVĖ.

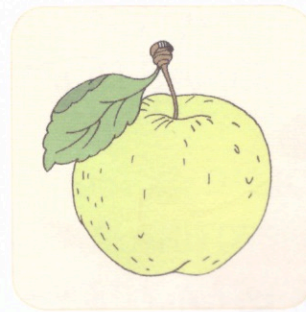
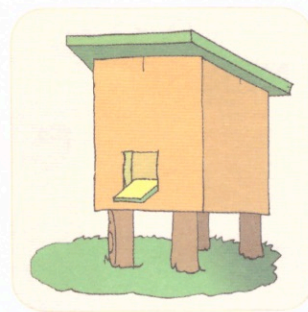
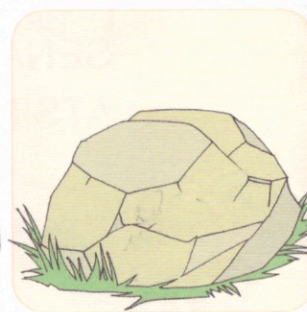
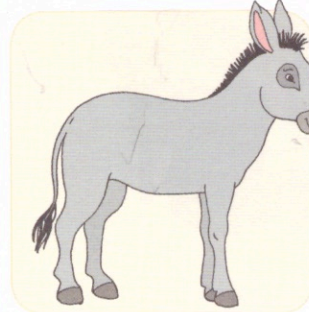

BŪGNAŲ BUBINA BERNIUKAI,
BUBSI BŪGNAS BUBINUKAS.

- ▶ Garsiai skaitome pirmą greitakalbę. Vaikas klausosi ir stengiasi išskirti dažniausiai kartojamą garsą. Ištaria jį. Tada kokiame nors lapelyje parašome tą garsą žyminčią raidę.
- ▶ Greitakalbę skaitome dar kartą drauge su vaiku. Jis pats mėgina pakartoti sakinį.

KALBINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

► Koks pirmas šių žodžių garsas?

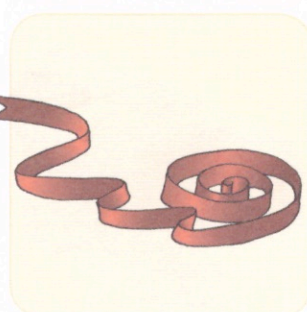
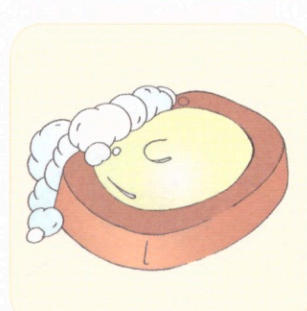
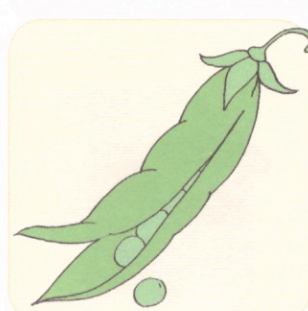
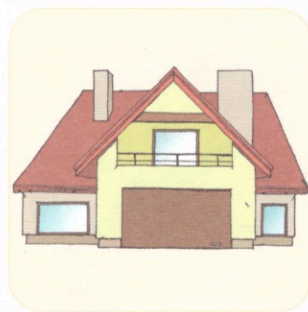
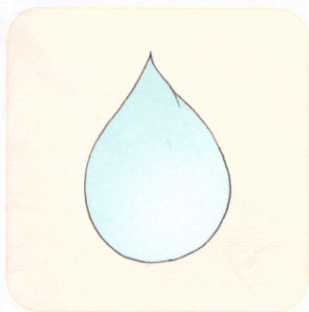
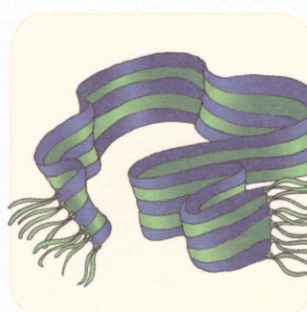
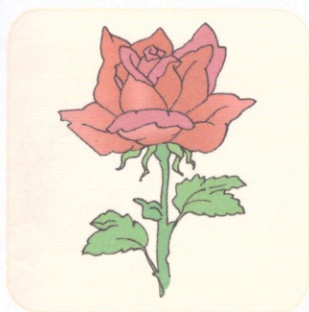

► Uždengiame visus paveikslėlius kortelėmis. Vaikas atidengia vieną paveikslėlį ir taria daikto pavadinimą. Tardamas tęsia pirmą garsą ir įsiklauso. Jei teisingai pasako pirmą žodžio garsą, kortelę padeda į šalį. Jei suklysta, vėl uždengia tą paveikslėlį ir ima kitą kortelę.

► Ilgai tariame kurį nors balsį (a, e, ū, o, é, y). Vaikas į jį įsiklauso ir mėgina pasakyti šiuo garsu prasidedančių žodžių. Pasakęs tinkamą žodį, vaikas paima kortelę. Pabaigoje suskaičiuojame jas. Kiek kortelių, tiek žodžių vaikas pasakė.

KALBINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

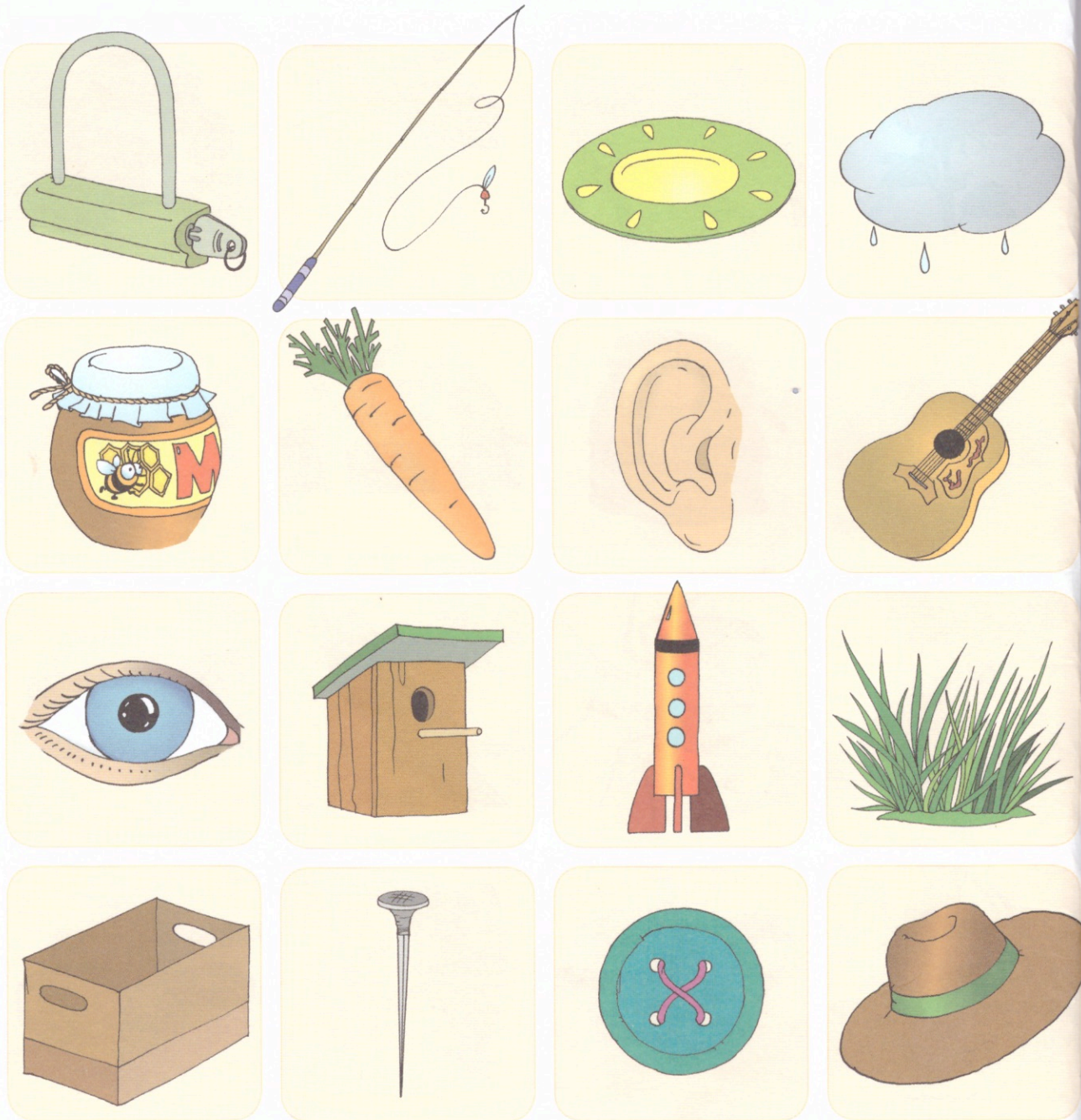
► Koks pirmas šių žodžių garsas?

► Pirmi žodžių garsai – priebalsiai (r, l, m, n, v, j, f, s, š, z, ž). Užduotis atliekame, kaip aprašyta 12 puslapyje.

KALBINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

▶ Koks paskutinis šių žodžių garsas?

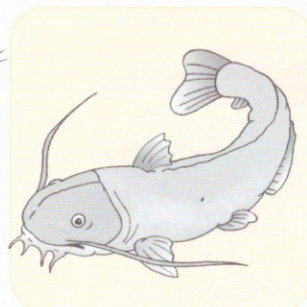
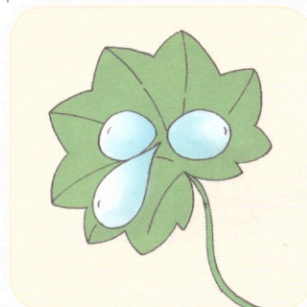
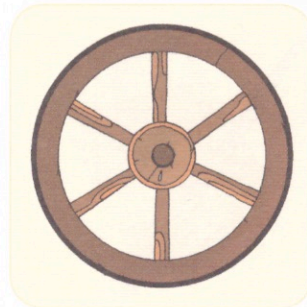
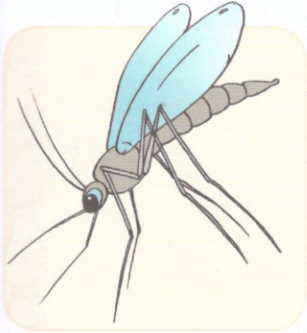
PASKUTINIO ŽODŽIO GARSO IŠSKYRIMAS

▶ Uždengiame visus paveikslėlius kortelėmis. Vaikas atidengia vieną paveikslėlį ir taria daikto pavadinimą. Įsiklauso į paskutinį žodžio garsą. Ištaria jį. Jei pasako teisingai, kortelę padeda į šalį. Jei suklysta, vėl uždengia tą paveikslėlį ir ima kitą kortelę.

KALBINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

Kalboje yra žodžių, kurie skiriasi tik vienu garsu.

▶ Kurie žodžiai skamba panašiai? Kokiais garsais jie skiriasi?

▶ Ištariame vieno daikto pavadinimą: RASA. Vaikas įsiklauso. Tada, žiūrėdamas į paveikslėlius, jis pusbalsiu taria kitų daiktų pavadinimus. Ištaręs panašiai skambantį žodį, pakartoja jį garsiai: KASA. Žaidžiame keletą kartų, siekdami vis greitesnių atsakymų.

▶ Šį žaidimą gali žaisti du vaikai. Vienas pagal paveikslėlį sako žodį, o kitas įsiklausęs ieško daikto, kurio pavadinimas skamba panašiai. Radęs garsiai pasako daikto pavadinimą. Abu paveikslėlius uždengiame kortelėmis.

KALBINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

Kai kurie žodžiai skiriasi keliais garsais, bet skamba panašiai.

► Rask daiktus, kurių pavadinimai skamba panašiai.

► Vaikas įsižiūri į kairės pusės paveikslėlius ir ištaria vieno daikto pavadinimą: AKINIAI.

Tada žiūri į dešinę pusę ir čia ieško daikto, kurio pavadinimas skamba panašiai. Radęs garsiai ištaria pavadinimą: KAILINIAI. Paskui pakartoja abu žodžius: AKINIAI – KAILINIAI.

KALBINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

► Baik sakinius parinkdamas tinkamus žodžius.

TA TA TA – KARŠTA

LA LA LA – TUPI LAPĖ TIES

TĖ TĖ TĖ – GAUDO PELEĖ

LĖ LĖ LĖ – KUR PASISLĖPĖ

GA GA GA – GULI UŽVERSTA

ZA ZA ZA – SUDUŽO

DĖ DĖ DĖ – ŠVIEČIA DANGUJE

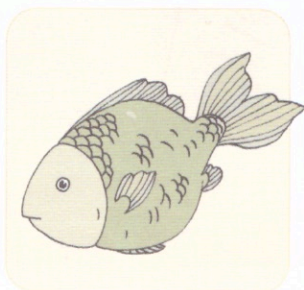
KA KA KA – SKAUDŽIAI BADOSI

LĖ LĖ LĖ – ŽYDI PIEVOJE

VA VA VA – ATAUŠO

VIS VIS VIS – NARDO EŽERE

NYS NYS NYS – STUKSENA

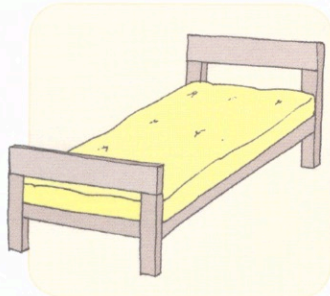
► Skaitome sakinį ir jo neužbaigiame. Kartu su vaiku, žiūrėdami į paveikslėlius, ieškome daikto, kurio pavadinimas tinka sakiniui užbaigti. Radę jį ištariame. Kad vaikas geriau pajustų ir suvoktų rimą, sakinį kartojame kelis kartus.

► Sakinį skaitome drauge su vaiku. Vaikas pats, žiūrėdamas į paveikslėlius, ieško tinkamo žodžio. Radęs jį ištaria. Sakinį kartojame kartu su vaiku.

KALBINĖS KLAUSOS LAVINIMAS

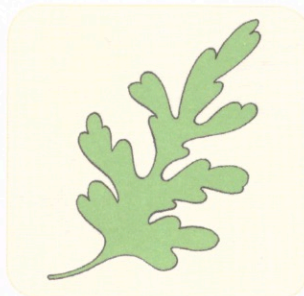
Tardami žodžius, galime juos skirstyti į dalis. Tai – žodžio skiemenys.

▶ Suskirstyk žodžius skiemenimis.

LOVA

LO VA

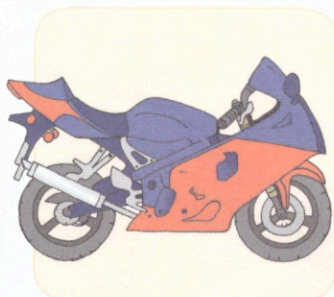

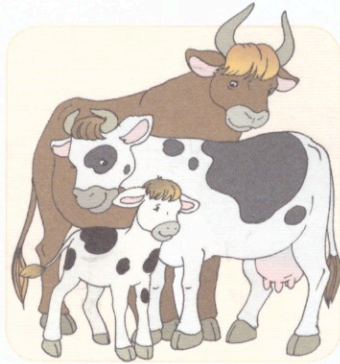

- ▶ Tariame daiktų pavadinimus skienuodami. Tardami kartu su vaiku plojame tiek kartų, kiek žodyje yra skienuų. Padedame vaikui suskaičiuoti, kiek žodis turi skienuų.
- ▶ Vaikas taria skienuis ir ploja pats. Pratiname jį plojant stipriau pabrėžti kirčiuotą skienuį. Tardami skienuis, galime ne tik ploti, bet ir belsti į stalą pieštuku ar koku nors kitu daiktu.
- ▶ Rodome bet koki aplinkos daiktą ir kartu su vaiku tariame jo pavadinimą skienuodami. Tardami plojame tiek kartų, kiek yra skienuų, arba ant stalo padedame tiek kortelių. Jas suskaičiuojame.

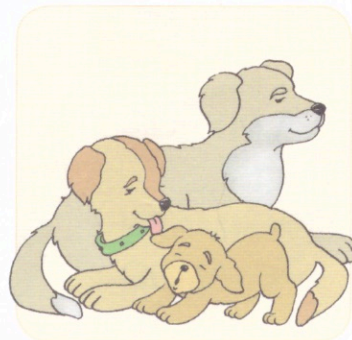
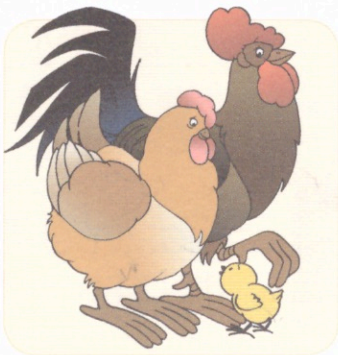
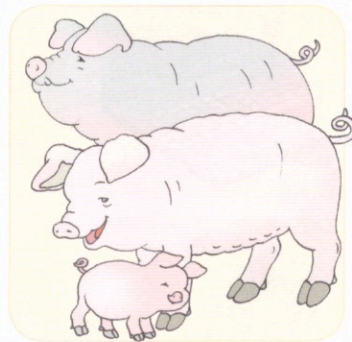
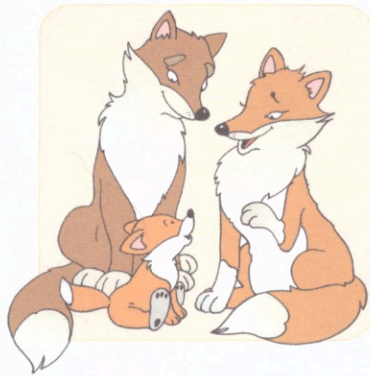
ŽODYNO PLĖTIMAS

Gyvūnų ir jų jauniklių pavadinimai kartais skiriasi. Reikėtų juos įsiminti.

► Kaip vadiname gyvūnus ir jų jauniklius?

ARKLYS IR KUMELĖ TURI

► Vaikas sako gyvūnų pavadinimus. Jei nežino, padedame jam.

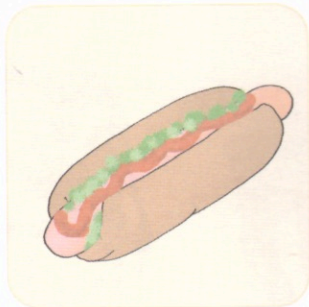
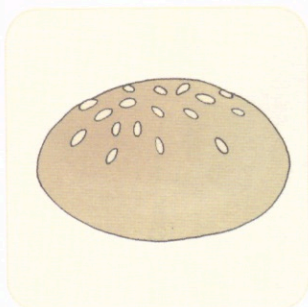
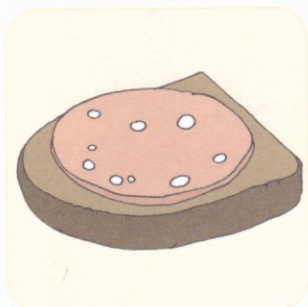
► Sakome sakinius pagal pavyzdį ir jų neužbaigiame. Vaikas baigia sakinius, pasakydamas jauniklių pavadinimus. Pakartojame sakinius drauge su vaiku: ARKLYS IR KUMELĖ TURI KUMELIUKĄ.

► Pagal paveikslėlius sugalvojame panašių sakinių, pavyzdžiui: ARKLYS IR KUMELĖ SAUGO KUMELIUKĄ. Skatiname vaiką pasakyti panašų sakinį pagal kitą paveikslėlį. Taip pakaitomis kuriame naujus sakinius, kol vaikui nusibosta.

ŽODYNO PLĒTIMAS

Kalbėdami daiktus turime vadinti taisyklingai.

▶ Pasakyk šių daiktų pavadinimus.

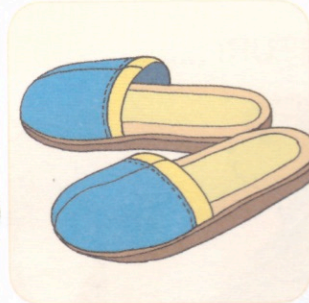
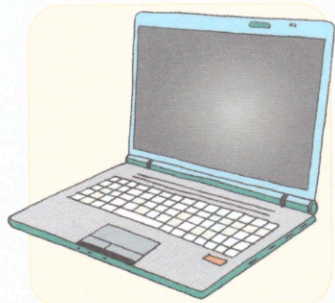

STRIUKĖ

BASUTĖS

DEŠRAINIS

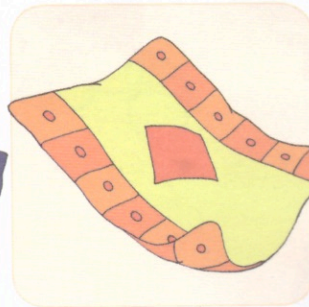
ŠLEPETĖS

BANDELĖ

KOMPIUTERIS

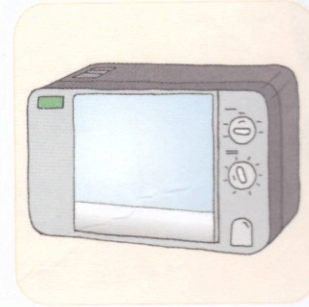
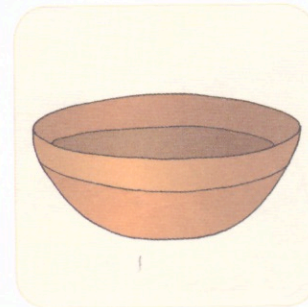
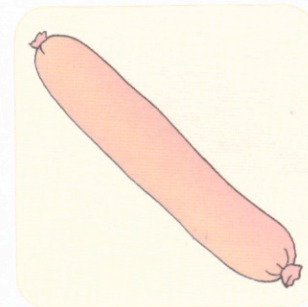
SUMUŠTINIS

MIKROBANGŲ
KROSNELĖ

ANTKLODĖ

DEŠRELĖ

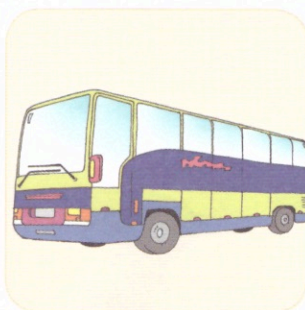
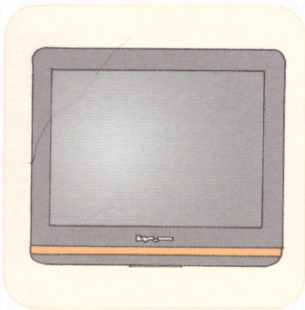

MOBILUSIS
TELEFONAS

DUBENĖLIS

- ▶ Skaitome daikto pavadinimą. Vaikas ieško reikiamo paveikslėlio. Radęs jį parodo ir ištaria daikto pavadinimą. Skaitantis vaikas pats gali skaityti žodžius.
- ▶ Vaikas iš eilės sako daiktų pavadinimus. Mes parodome jų užrašus. Skaitantis vaikas pats gali rasti žodžius.
- ▶ Uždengiame kortele visus žodžius. Vaikas iš eilės sako daiktų pavadinimus. Taisyklingai pavadinęs daiktą, maža kortele uždengia paveikslėlį.

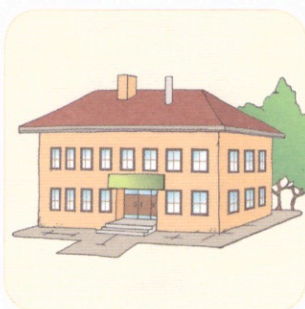
ŽODYNO PLĒTIMAS

AUTOBUSAS

TELEVIZORIUS

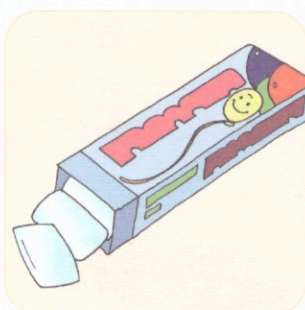
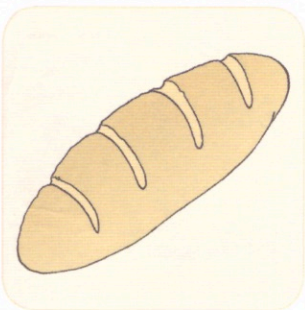
KUPRINĖ

AUTOMOBILIS

SKARDINĖ

BULVIŲ
TRAŠKUČIAI

TROLEIBUSAS

BATONAS

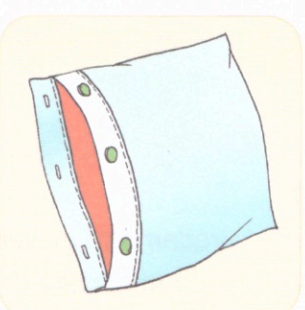
VIRDULYS

BUTELIS

MOKYKLA

KRAMTOMOJI
GUMA

GOBTUVAS

PINIGAI

PAGALVĖ

ŽODYNO PLĖTIMAS

Gyvūnai juda labai įvairiai. Jų judėjimą vadiname skirtingai.

▶ Kas kaip juda? Prisimink ir pamėgdžiodk šių gyvūnų judesius.

ŠOKUOJA

KRYPUOJA

ŠUOLIUOJA

PLAUKIA

ŠLIAUŽIA

SĖLINA

SKRAIDO

TIPENA

SKLANDO

▶ Klausime, pavyzdžiui: KAS ŠOKUOJA? Vaikas, žiūrėdamas į paveikslėlius, atsako: VARLĖ. Atsakęs pamėgdžioja judesį arba jį parodo rankomis. Galime mėgdžioti kartu su vaiku.

▶ Vaikas žiūri į paveikslėlį ir sako, kaip juda gyvūnas: KREGŽDĖ SKRAIDO. Pasakęs mėgdžioja judesį.

ŽODYNO PLĖTIMAS

Žmonės kalba, o gyvūnai irgi skleidžia garsus. Gegutė kukuoja, katė miaukia, antis krykia...

► Kokiais žodžiais reiškiamo gyvūnų balsus?

BLIAUNA

LOJA

MŪKIA

KRIUKSI

CYPIA

GIEDA

KVARKIA

MIAUKIA

KUKUOJA

BURKUOJA

ČIRŠKIA

ŽVENGIA

KRANKIA

KRYKIA

GAGENA

► Mėgdžiojame kurio nors gyvūno balsą, pavyzdžiui: BE-E-E. Vaikas turi atspėti, ką mėgdžiojame (AVIS). Pasakome, koks žodis reiškia to gyvūno balsą: AVIS BLIAUNA: BE-E-E.

► Klausiamo vaiko: KAS BLIAUNA? Vaikas, žiūrėdamas į paveikslėlius, atsako: AVIS. Skatiname vaiką pamėgdžioti to gyvūno balsą. Galime mėgdžioti kartu su vaiku.

► Vaikas pasako gyvūno pavadinimą (ŠUO) ir stengiasi prisiminti, koku žodžiu reiškiamo to gyvūno balsą (LOJA). Skaitantis vaikas gali ieškoti tinkamo žodžio veiksmažodžių sąrašė.

ŽODYNO PLĒTIMAS

Rengimasi nusakome skirtingais žodžiais. Reikėtų juos įsiminti.

▶ Taisyklingai pavadink veiksmus.

RIŠASI — { ŠALIKA
SKARELĘ

GOBIASI — { SKARĄ
ŠALIKA

MAUNASI — { DŽINSUS
KELNES

UŽSIDEDA
NUSIIMA — { KEPURĘ

▶ Suvaidiname pirmame paveikslėlyje vaizduojamą situaciją. Paimame šaliką ir paprašome vaiko: UŽSIRIŠK ŠALIKA. Tada klausiame, ką jis padarė. Vaikas atsako: AŠ UŽSIRIŠAU ŠALIKA. Paprašome vaiko atlikti atvirkščią veiksmą: NUSIRIŠK ŠALIKA. Klausiame, ką jis padarė. Vaikas atsako: AŠ NUSIRIŠAU ŠALIKA. Taip atliekame visus paveikslėliuose vaizduojamus veiksmus.

▶ Aptariame kiekvieną paveikslėlį, pateikdami klausimą: KĄ VEIKIA MERGAITĖ? KĄ VEIKIA BERNIUKAS? Vaikas į jį atsako: MERGAITĖ RIŠASI ŠALIKA. BERNIUKAS MAUNASI KELNES.

ŽODYNO PLĒTIMAS

JUOSIASI — DIRŽĄ

SAGŠTOSI — SAGAS

RENGIASI — ŠVARKĄ
VELKASI — MARŠKINIUS

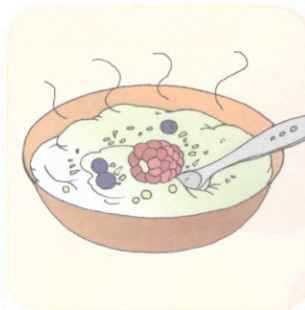
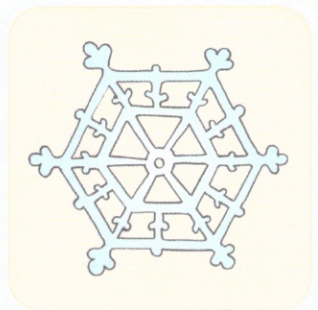
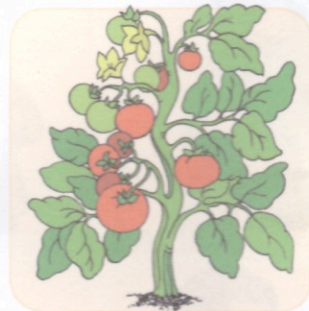
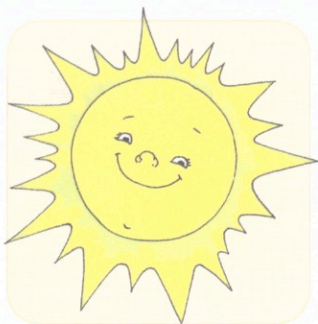
MAUNASI — PIRŠTINES
KOJINES

AUNASI — BATUS
ŠLEPETES

ŽODYNO PLĒTIMAS

▶ Pasakyk, ką veikia šie daiktai, augalai ir gyvūnai. Kas jiems atsitinka?

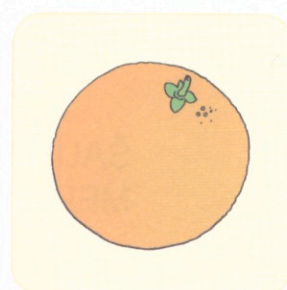
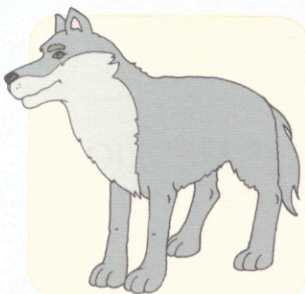
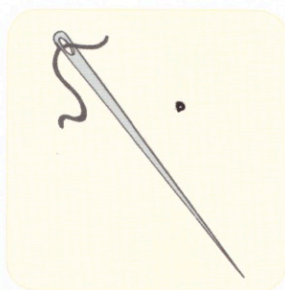
▶ Vaikas išvardija, kas nupiešta.

▶ Žiūrėdamas į kiekvieną paveikslėlį, stengiasi prisiminti, ką tas daiktas, augalas ar gyvūnas gali daryti, kas jam atsitinka. Skatiname vaiką pasakyti kuo daugiau veiksmažodžių: SAULĖ ŠVIEČIA, ŠILDO, KAITINA, KEPINA, SPIGINA, PLIESKIA, TEKA, KYLA, LEIDŽIASI, UŽTEMSTA, PASISLEPIA, IŠLENDĄ, PASIRODO... Kad vaikui būtų lengviau prisiminti, kai kuriuos veiksmus parodome judesiais, veido mimika, išreiškiame garsais ar kaip nors kitaip.

ŽODYNO PLĒTIMAS

Kai kuriais žodžiais apibūdiname daiktą, pasakome, koks jis yra. Pagal juos nesunku atspėti, apie ką kalbame.

▶ Parodyk daiktą, kuris atitinka apibūdinimą.

BALTI, ŠALTI, SALDŪS, SKANŪS. KAS?
KEPURĖTA, TAŠKUOTA, NUODINGA. KAS?
PAVOJINGA, ILGA, PIKTA. KAS?
KARŠTA, RUDA, KVAPI. KAS?
SALDUS, IŠPUOŠTAS, SLUOKSNIUOTAS. KAS?
ŠILTA, RAŠTUOTA, VILNONĖ. KAS?
METALINĖ, PLONA, SMAILA, AŠTRI. KAS?
ORANŽINIS, APVALUS, SALDUS, SULTINGAS. KAS?
PIKTAS, PILKAS, BAIŠUS. KAS?

- ▶ Skaitome daikto apibūdinimą. Vaikas randa nupieštą daiktą ir jį parodo.
- ▶ Rodome paveikslėlį ir klausiamo: KOKIA YRA MUSMIRĖ? Vaikas pats apibūdina daiktą. Skatiname pasakyti kuo daugiau žodžių. Teisingai pasakęs žodį, vaikas paima kortelę. Suskaičiuojame jas. Kiek kortelių, tiek žodžių vaikas pasakė. Paskui rodome kitą paveikslėlį.
- ▶ Rodome vaikui įvairius aplinkos daiktus ir skatiname juos apibūdinti.

ŽODYNO PLĖTIMAS

Kai kuriais žodžiais nusakome, iš ko daiktai padaryti.

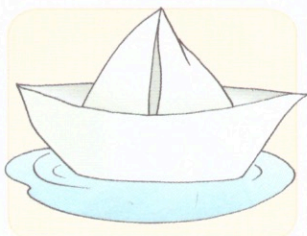
▶ Pasakyk, kokie daiktai pavaizduoti.

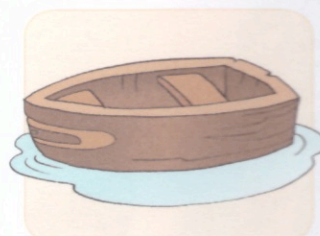
ŠAUKŠTAS IŠ MEDŽIO –
MEDINIS ŠAUKŠTAS

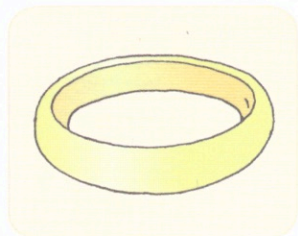
ŠAUKŠTAS IŠ METALO –
.....

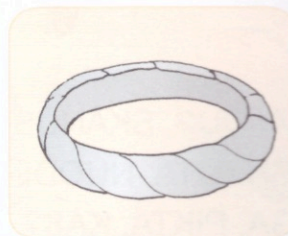
LAIVELIS IŠ POPIERIAUS –
.....

LAIVELIS IŠ MEDŽIO –
.....

ŽIEDAS IŠ AUKSO –
.....

ŽIEDAS IŠ SIDABRO –
.....

BUTELIS IŠ PLASTIKO –
.....

BUTELIS IŠ STIKLO –
.....

- ▶ Rodome pirmą paveikslėlį ir klausiamo: IŠ KO PADARYTAS ŠAUKŠTAS? Jei sunku, padedame vaikui atsakyti į klausimą: ŠAUKŠTAS IŠ MEDŽIO. Tada klausiamo, kaip tą patį galime pasakyti kitaip. Vaikas apibūdina daiktą: MEDINIS ŠAUKŠTAS. Užduotį galime atlikti keletą kartų.
- ▶ Vaikas iš eilės vardija, kokie daiktai pavaizduoti: MEDINIS ŠAUKŠTAS, METALINIS ŠAUKŠTAS...

ŽODYNO PLĒTIMAS

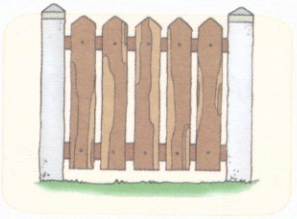
RANKINĖ IŠ KAILIO –

.....

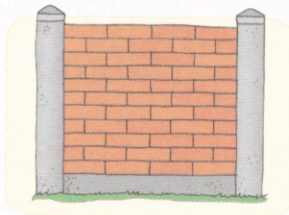
RANKINĖ IŠ ODOS –

.....

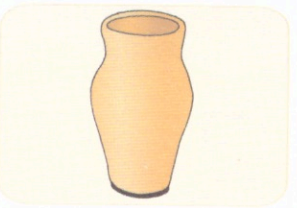
TVORA IŠ MEDŽIO –

.....

TVORA IŠ PLYTŲ –

.....

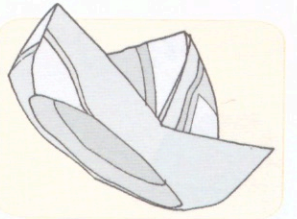
VAZA IŠ MOLIO –

.....

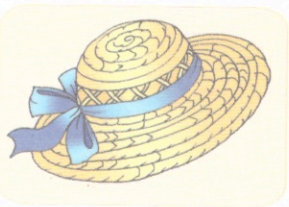
VAZA IŠ STIKLO –

.....

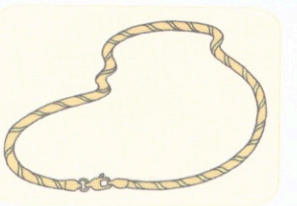
KEPURĖ IŠ POPIERIAUS –

.....

SKRYBĖLĖ IŠ ŠIAUDŲ –

.....

GRANDINĖLĖ IŠ AUKSO –

.....

GRANDINĖLĖ IŠ SIDABRO –

.....

ŽODYNO PLĖTIMAS

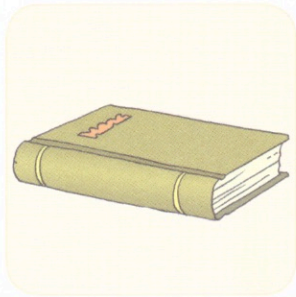
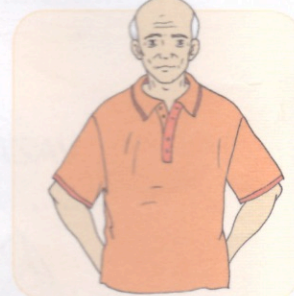
▶ Pasakyk priešingos reikšmės žodžius.

LINKSMAS

LIŪDNAS

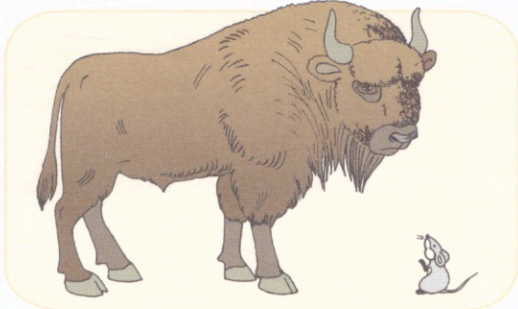
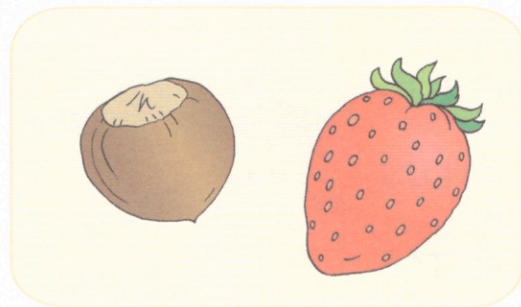
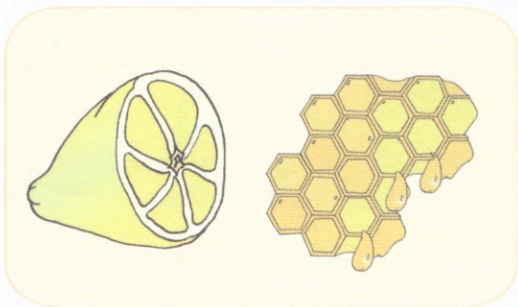
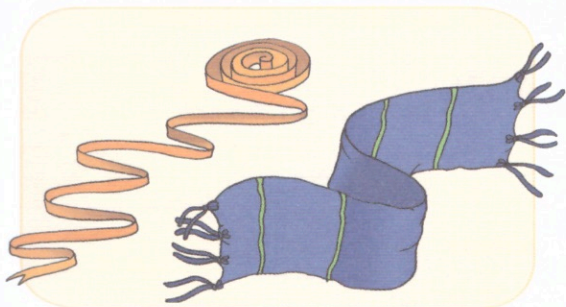
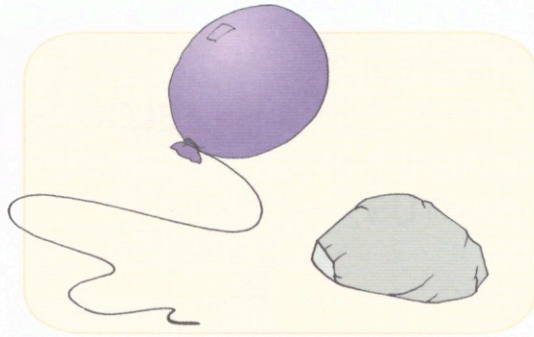
- ▶ Aptariame pirmą pavyzdį, perskaitome žodžius.
- ▶ Vienu žodžiu apibūdiname pirmą kitos poros daiktą: STORAS, o vaikas priešingos reikšmės žodžiu apibūdina antrą daiktą: PLONAS.
- ▶ Vaikas apibūdina pirmą daiktą, mes – antrą.
- ▶ Rodome du tikrus skirtingo dydžio, svorio, spalvos, išvaizdos daiktus, o vaikas juos apibūdina pats, vartodamas priešingos reikšmės būdvardžius.

ŽODYNO PLĖTIMAS

▶ Pasakyk priešingos reikšmės žodžius.

NAŠLAITĖ YRA GERA, O RAGANA

▶ Sakome sakinius pagal pavyzdį ir jų neužbaigiame. Vaikas baigia sakinius, vartodamas priešingos reikšmės žodžius. Drauge su vaiku pakartojame sakinius.

▶ Pagal tuos pačius paveikslėlius skatiname vaiką savarankiškai sugalvoti sakinių. Taisyklingus sakinius pakartojame drauge su vaiku.

ŽODYNO PLĖTIMAS

► Pasakyk priešingos reikšmės žodžius.

GERAS	↔	BLOGAS	RYTAS	↔	VAKARAS
KARTUS	↔		DIENA	↔	
PROTINGAS	↔		BERNIUKAS	↔	
GARSUS	↔		VYRAS	↔	
DRĄSUS	↔		PRADŽIA	↔	
TAMSUS	↔		ŽIEMA	↔	
GREITAS	↔		MERGAITĖ	↔	
JAUNAS	↔		MELAS	↔	
STIPRUS	↔		VAKARAS	↔	
TYLUS	↔		LIŪDESYS	↔	
ŠILTAS	↔		SVEIKATA	↔	
SILPNAS	↔		TRIUKŠMAS	↔	
ŠLAPIAS	↔		TAMSA	↔	

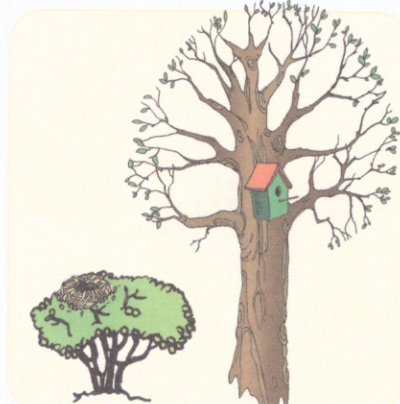
- Skaitome po vieną žodį: GERAS. Vaikas turi pasakyti priešingos reikšmės žodį: BLOGAS. Jei nesiseka, padedame jam, o vaikas pakartoja žodžių porą.
- Paskui stengiamės žaisti greičiau.
- Skaitantis vaikas pats gali skaityti žodžius. Tada mes sakome priešingos reikšmės žodžius. Vaikas gali žaisti ir vienas. Mes stebime ir klausome, padedame jam.
- Užverčiame knygą. Žaidžiame priešingos reikšmės žodžiais. Sakome, pavyzdžiui, DIDELIS, o vaikas atsako: MAŽAS. Tardami žodžius, galime daryti kokius nors judesius: suploti rankomis, pritūpti ir panašiai. Taip bus įdomiau.

ŽODYNO PLĒTIMAS

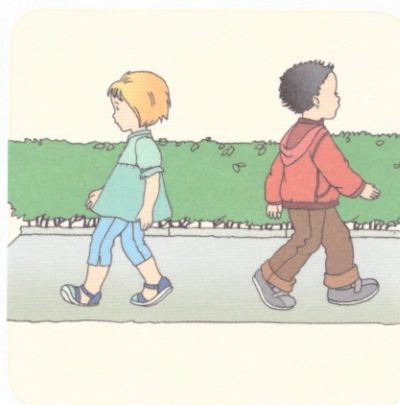
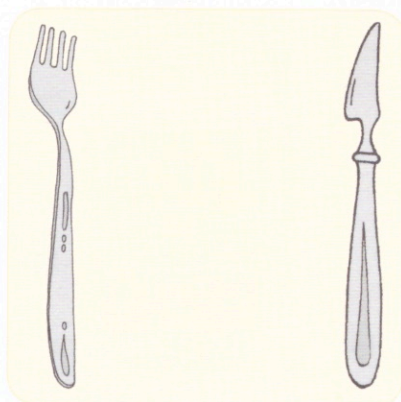
▶ Pasakyk priešingos reikšmės žodžius.

RIMA LIPA AUKŠTYN.
TOMAS LIPA

LIZDAS YRA ŽEMAI.
INKILAS YRA

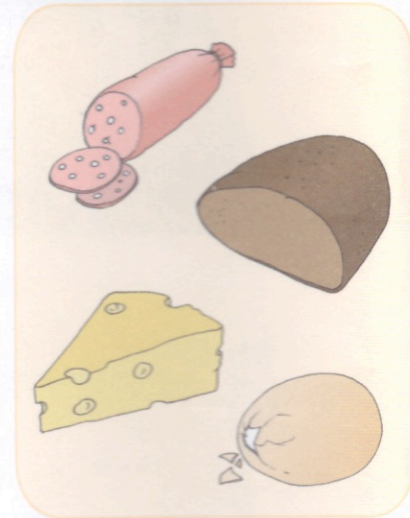
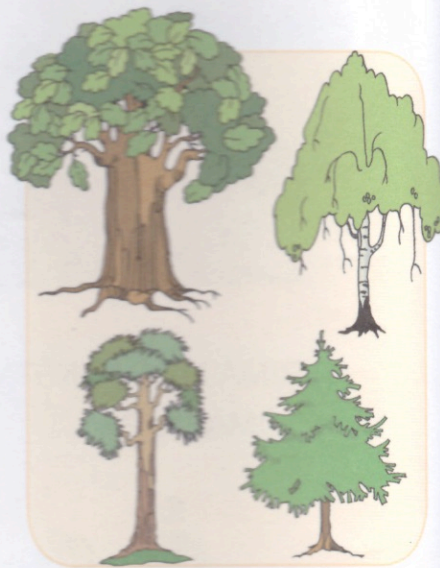
▶ Sakome pirmą sakinį: RIMA LIPA AUKŠTYN. Vaikas pagal paveikslėlį turi pasakyti antrą sakinį, vartodamas priešingos reikšmės žodį: TOMAS LIPA ŽEMYN.

▶ Paskui vaikas pats sugalvoja ir pasako du sakinius su priešingos reikšmės žodžiais.

ŽODYNO PLĖTIMAS

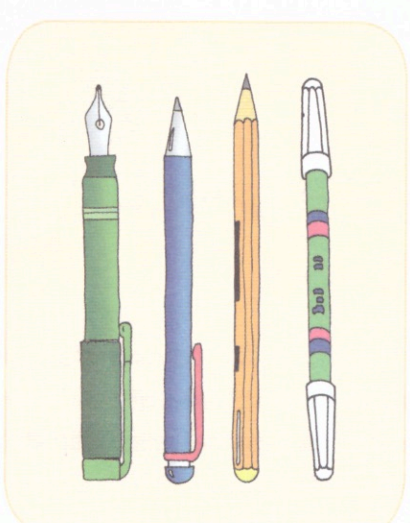
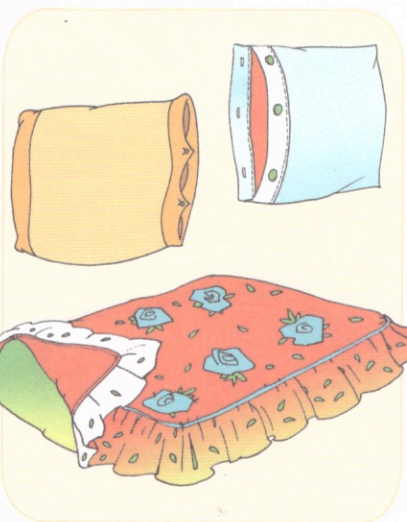
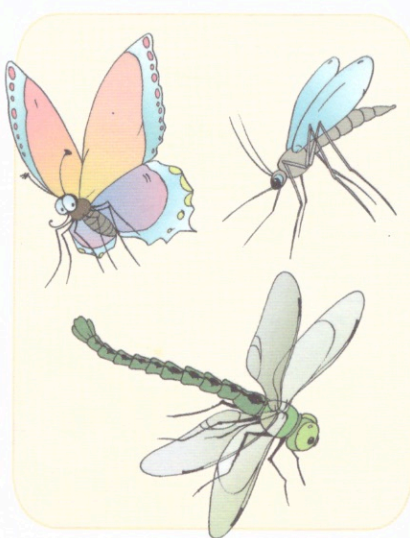
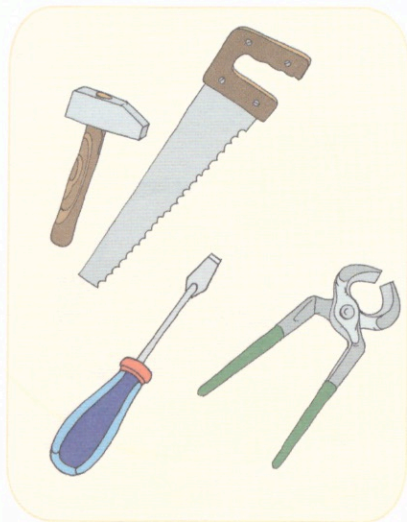
Keletą skirtingų daiktų galime pavadinti vienu bendru žodžiu.

▶ Kiekvieną daiktų grupę pavadink vienu žodžiu.

- ▶ Vaikas išvardija pirmo langelio daiktus: AŠOTIS, DUBENĖLIS, KEPTUVĖ. Klausime, koku vienu žodžiu galime pavadinti visus tuos daiktus. Vaikas pasako apibendrinamąjį žodį: INDAI.
- ▶ Ištariame kurį nors šio puslapio apibendrinamąjį žodį, pavyzdžiui, MAISTAS, o vaikas parodo atitinkamą daiktų grupę ir išvardija: DEŠRA, DUONA, SŪRIS, KIAUŠINIS.
- ▶ Sugalvojame kokį nors apibendrinamąjį žodį ir pasiūlome vaikui pasakyti kuo daugiau tos grupės žodžių.

ŽODYNO PLĒTIMAS

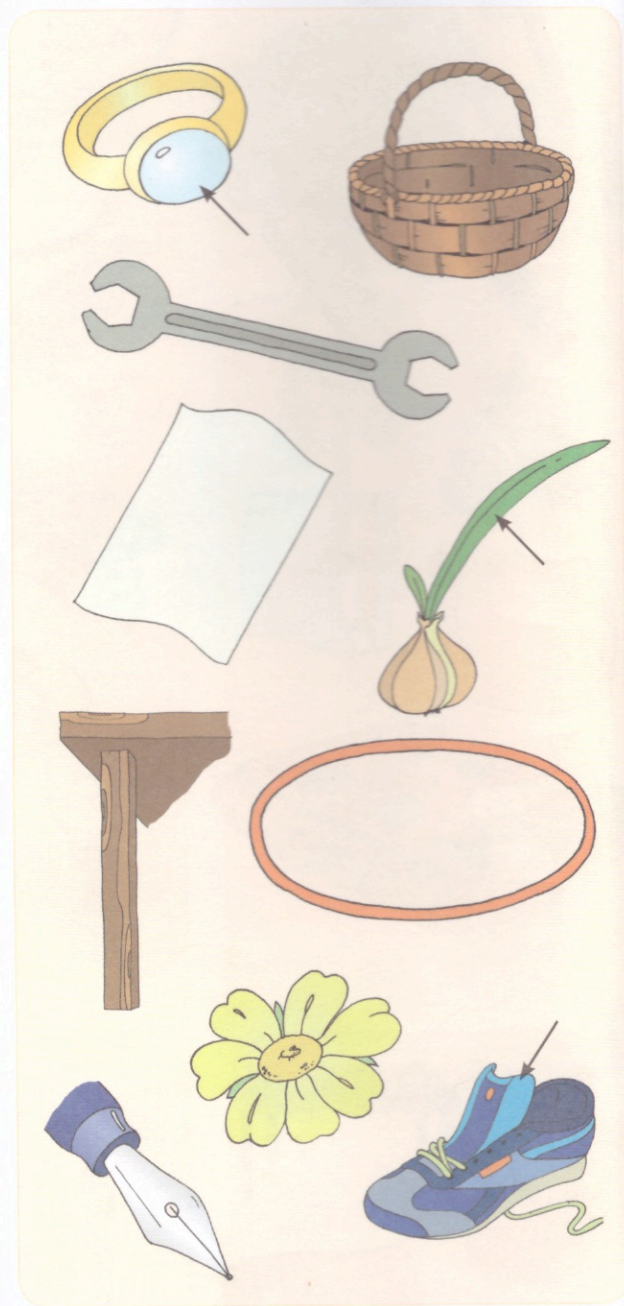
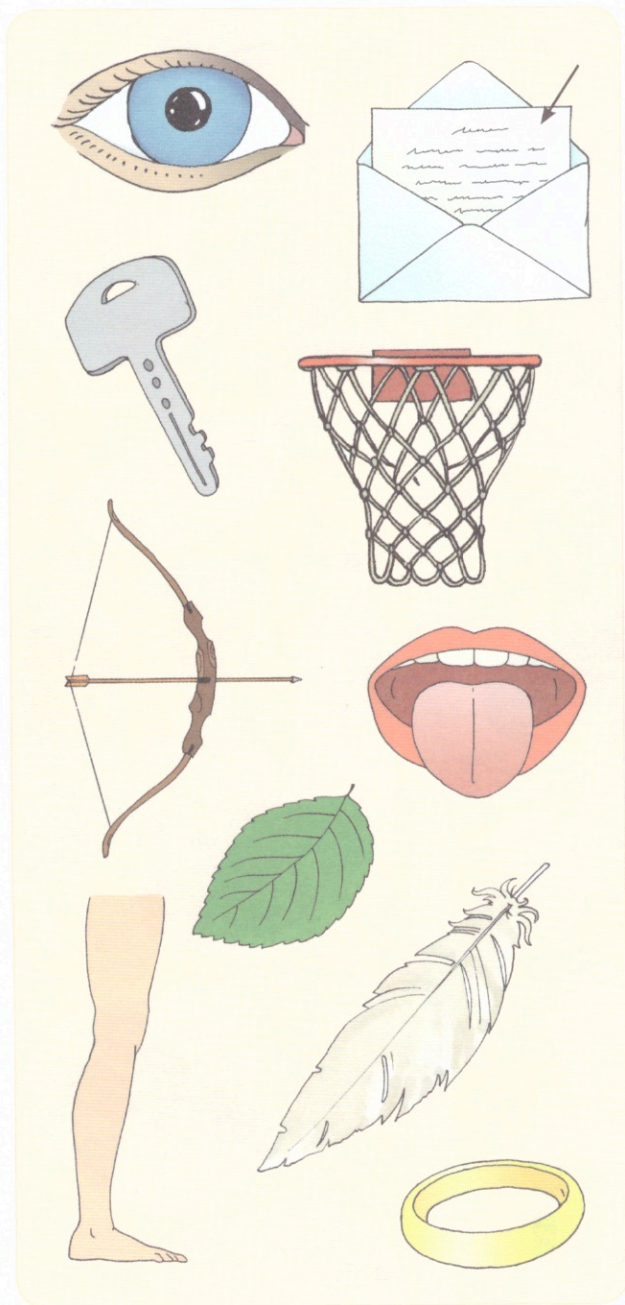

APIBENDRINAMŲJŲ ŽODŽIŲ VARTOJIMAS

ŽODYNO PLĒTIMAS

Dažnai tuo pačiu žodžiu pavadiname keletą skirtingų daiktų.

► Rask skirtingus daiktus, kurių pavadinimai vienodi.

► Vaikas pasako kairėje pusėje nupiešto daikto pavadinimą, pavyzdžiui, AKIS, ir dešinėje pusėje ieško daikto arba jo dalies, kurios pavadinimas toks pat: AKIS (ŽIEDO). Radęs parodo paveikslėlį ir ištaria daikto pavadinimą. Jei nesiseka, padedame vaikui parodydami paveikslėlį.

► Užduotį galime tęsti aptardami kitų žodžių daugiareikšmiškumą (NOSIS, ŠAUKŠTAS, KASA, KEPURĖ, KOVAS, BALANDIS, LIEPA, LENTA, MIEŽIS, NAŠLAITĖ, SNIEGUOLĖ, TINKLAS, GALVA).

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Žmones, gyvūnus ir daiktus galime pavadinti švelniais, maloniais žodžiais.

▶ Pavadink gyvūnus švelniais žodžiais.

▶ Vaikas išvardija visus gyvūnus.

▶ Skatiname jį tuos pačius gyvūnus pavadinti mažybiniais, maloniniais vardais: ŽVIRBLIS, ŽVIRBLIUKAS, ŽVIRBLELIS, ŽVIRBLYTIS... Tegul vaikas vienos rankos pirštus laiko sugniaužtus į kumštį. Pasakęs mažybinį žodį, atlenkia vieną pirštą. Suskaičiuojame atlenktus pirštus – tiek žodžių vaikas pasakė.

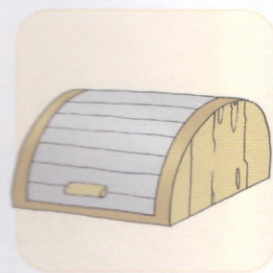
GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Iš vieno žodžio galime padaryti kitą panašų žodį.

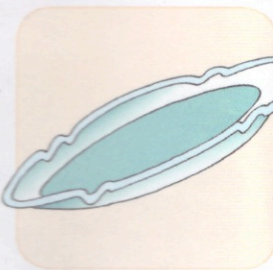
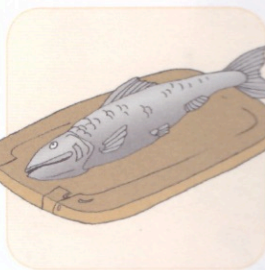
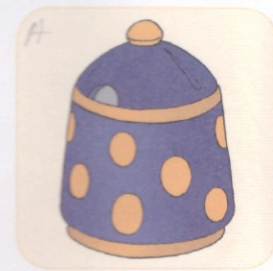
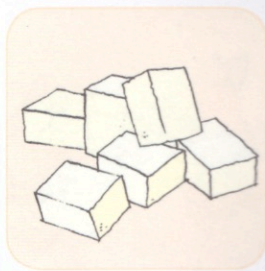
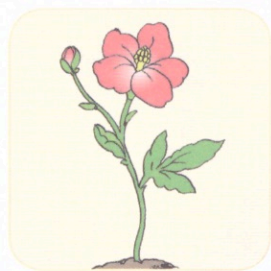
▶ Mėgink sudaryti naujus žodžius.

BERŽAS – BERŽYNAS

DUONA – DUONINĖ

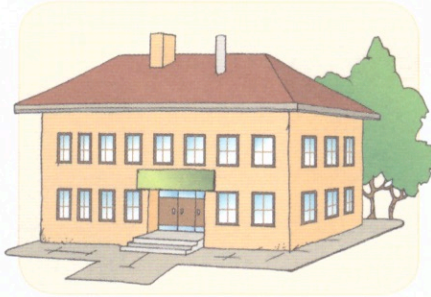

▶ Kortele uždengiame dešinės pusės paveikslėlius. Rodydami pirmą paveikslėlių porą kairėje pusėje, skaitome pavyzdį: BERŽAS – BERŽYNAS. Paaiškiname vaikui, kad vieta, kur auga daug beržų, vadinama beržynu. Paskui iš eilės žemyn rodome kitų paveikslėlių porą, o vaikas pats sako žodžius: PUŠIS – PUŠYNAS.

▶ Uždengiame kairės pusės paveikslėlius. Rodydami pirmą paveikslėlių porą dešinėje pusėje, skaitome pavyzdį: DUONA – DUONINĖ. Paaiškiname vaikui, kad dėžė, kurioje laikoma duona, vadinama duonine. Paskui iš eilės žemyn rodome kitų paveikslėlių porą, o vaikas pats pasako žodžius: SALDAINIS – SALDAININĖ.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

▶ Atspėk žodžius.

VIETA, KUR ŽMONĖS VALGO, YRA	VALGYKLA
VIETA, KUR VAIKAI MOKOSI, YRA
VIETA, KUR VAIKAI ČIUOŽIA, YRA
VIETA, KUR KEPĄ DUONĄ, YRA
VIETA, KUR ŽMONĖS SKAITO, YRA
VIETA, KUR SIUVA DRABUŽIUS, YRA

KAS KERPA? –	KIRPĖJAS	KAS RAŠO? –	RAŠYTOJAS
KAS SIUVA?	KAS SKAITO?
KAS ŠOKA?	KAS KLAUSO?
KAS KEPĄ?	KAS SLAUGO?
KAS VERDA?	KAS MOKO?
KAS PADEDA?	KAS VAIRUOJA?
KAS ŽAIDŽIA?	KAS PRIŽIŪRI?
KAS SKALBIA?	KAS KOVOJA?

- ▶ Aptariame, kas nupiešta paveikslėliuose (VALGYKLA, MOKYKLA, ČIUOŽYKLA).
- ▶ Skaitome sakinius, o vaikas juos užbaigia, vartodamas žodžius su priesaga -YKLA.
- ▶ Klausiamo vaiko apie kitas vietas: KAIP VADINAME VIETĄ, KUR PLAUNA AUTOMOBILIUS? Vaikas stengiasi atsakyti žodžiu su priesaga -YKLA – PLOVYKLA.
- ▶ Skaitome klausimus, o vaikas pasako profesijų pavadinimus: KAS KERPA? – KIRPĖJAS.
- ▶ Siūlome pažaisti kūrybinį žaidimą. Pateikiame vaikui įvairių klausimų, pavyzdžiui: KAS GAUDO? Jis atsako analogiškai sudarydamas naują žodį: GAUDYTOJAS. Padedame vaikui kartu linksmi spėliodami, kurdami naujus žodžius.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Iš dviejų žodžių galime sudaryti vieną naują žodį.

▶ Rask daiktus, kurių pavadinimai sudaryti iš šių žodžių.

PELES ĖDA –	PELĖDA
ŠILO GĖLĖ –
MALŪNO SPARNAI –
KIAURAS SAMTIS –
GANDRO LIZDAS –
KIŠKIO KOPŪSTAS –
SPORTO BATAS –
RANKAS ŠLUOSTO –
KOPŪSTO LAPAS –
ŽUVIS ĖDA –
LAIŠKUS NEŠA –
VORO TINKLAS –

- ▶ Skaitome žodžius pagal pavyzdį: PELES ĖDA – PELĖDA. Paprašome vaiko parodyti tą paveikslėlį.
- ▶ Uždengiame paveikslėlius kortelėmis. Skaitome du žodžius: PELES ĖDA. Vaikas iš jų sudaro vieną žodį: PELĖDA. Jei nesiseka, atidengiame paveikslėlius ir pasiūlome tarp jų ieškoti tinkamo daikto. Padedame vaikui.
- ▶ Rodome pirmą paveikslėlį ir klausiamo: KAS ČIA? Vaikas atsako: PELĖDA. Klausiamo, iš kokių dviejų žodžių sudarytas šis žodis. Laukiame vaiko atsakymo: PELES ĖDA.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

▶ Sudaryk vieną žodį iš dviejų.

MĒLYNOS AKYS	MĒLYNAKĖ
DIDELĖS AKYS
ILGOS KASOS
ŠVIESŪS PLAUKAI
BALTA ODA
RAUDONI SKRUOSTAI
RIESTA NOSIS
SIAUROS LŪPOS

RUDOS AKYS	RUDAKIS
MAŽOS AKYS
JUODI PLAUKAI
TAMSŪS PLAUKAI
TRUMPI PLAUKAI
RUDA ODA
PLATI NOSIS
STOROS LŪPOS

▶ Uždengiame žodžius ir aptariame iš karto abu paveikslėlius. Pateikiame klausimų apie vaikų išvaizdą: KOKIOS MERGAITĖS AKYS? Vaikas, žiūrėdamas į paveikslėlius, atsako: MERGAITĖS AKYS MĒLYNOS. (KOKIOS BERNIUKO AKYS? – BERNIUKO AKYS RUDOS.)

▶ Mes apibūdiname mergaitės išvaizdą: MERGAITĖS AKYS MĒLYNOS. Klausime vaiko, kaip trumpiau, kitaip galime pasakyti apie mergaitę. Vaikas apibūdina: MERGAITĖ MĒLYNAKĖ. Kai aptariame mergaitės išvaizdą, taip pat apibūdiname berniuką.

▶ Skatiname savarankiškai apibūdinti mergaitės ir berniuko išvaizdą vartojant sudurtinius žodžius. Laukiame vaiko atsakymo: MERGAITĖ ILGAKASĖ, ŠVIESIAPLAUKĖ, BALTAODĖ...

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Daiktas gali būti vienas, o gali būti keli, daug.

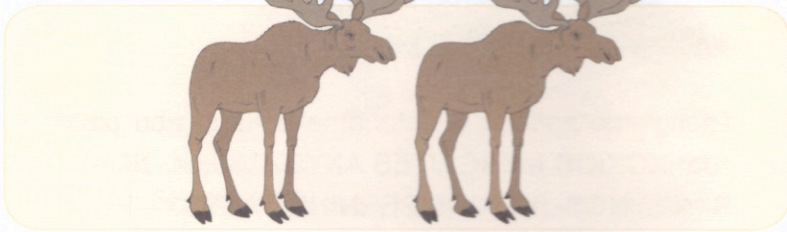
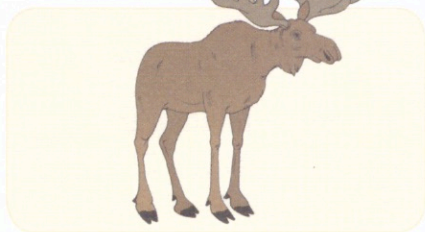
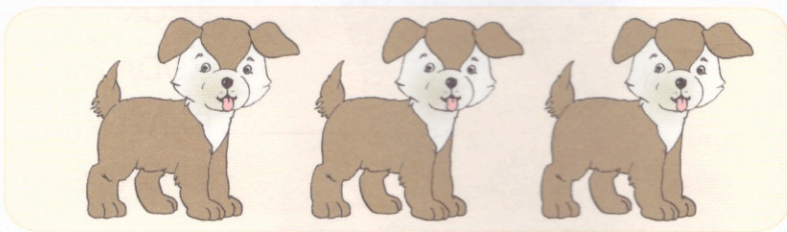
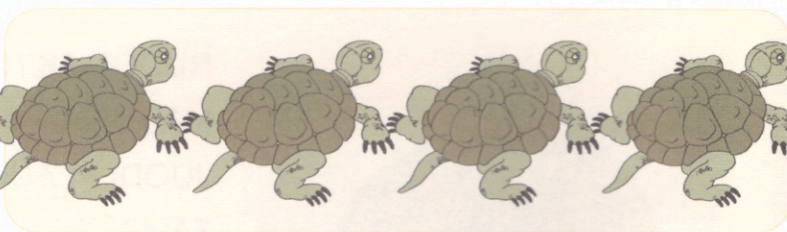
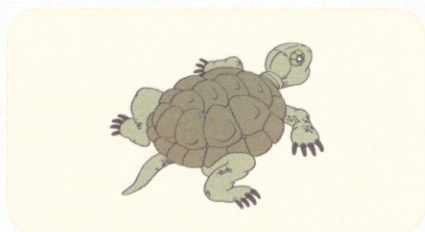
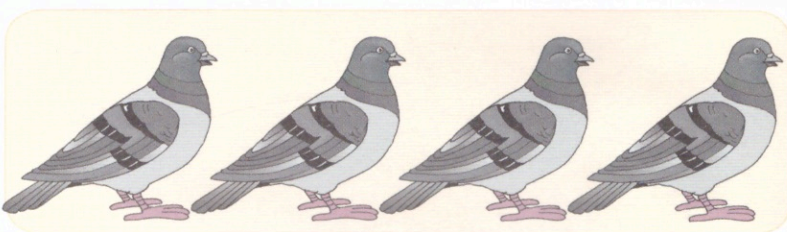
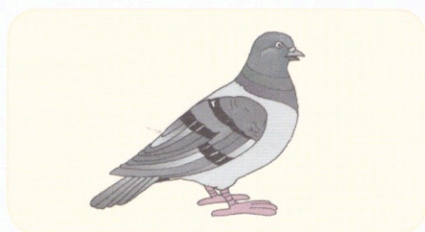
▶ Kiek kokių gyvūnų nupiešta?

VIENAS BARSUKAS

DU BARSUKAI

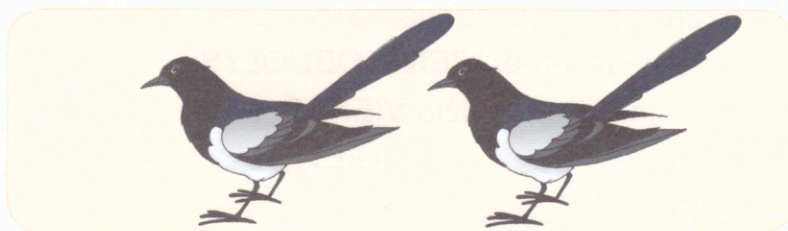

- ▶ Rodome kairės pusės paveikslėlius. Klausime, kas nupiešta. Vaikas pasako gyvūnų pavadinimus.
- ▶ Rodome paveikslėlius paeiliui ir klausime, kiek ko nupiešta. Laukiame vaiko atsakymo: VIENAS BARSUKAS, DU BARSUKAI. Jei taip neatsako, pasakome mes. Toliau vaikas pats sako, kiek gyvūnų yra.

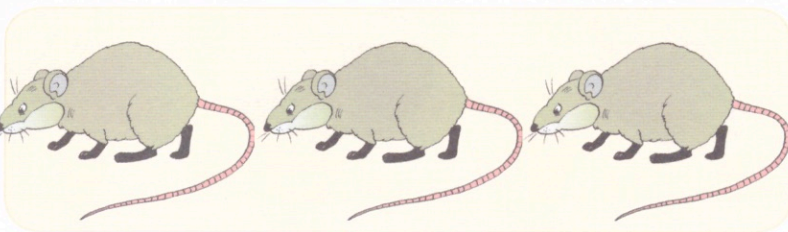
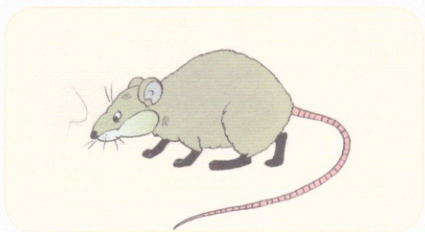
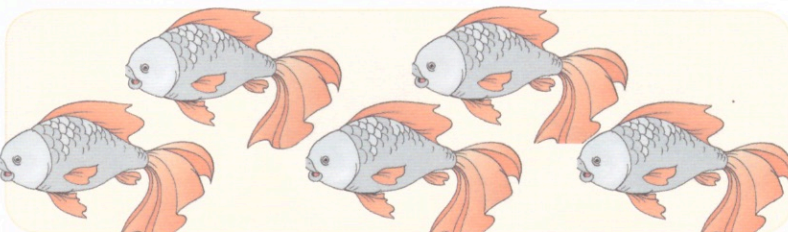
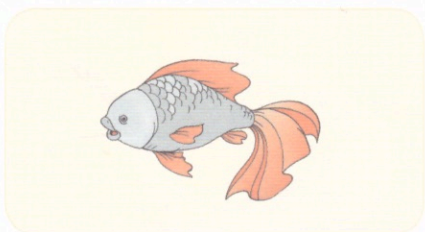
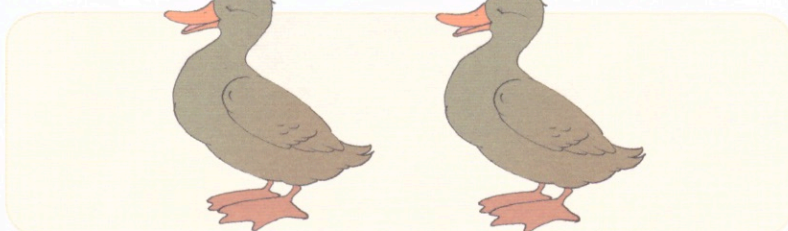
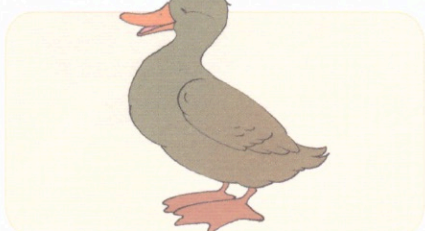
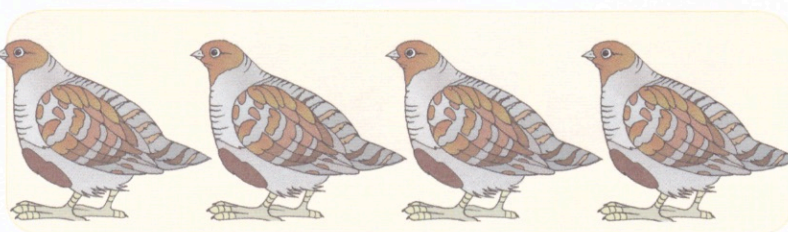
GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

VIENA ŠARKA

DVI ŠARKOS

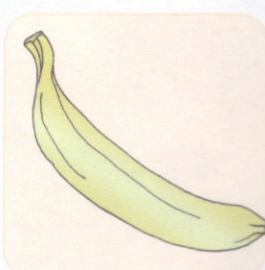
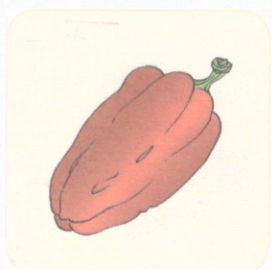
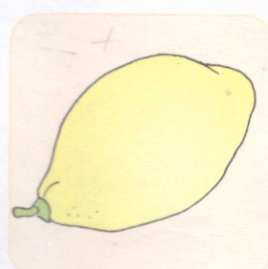
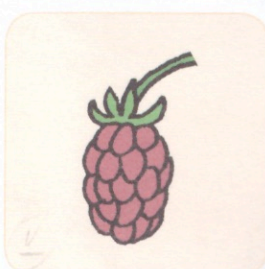
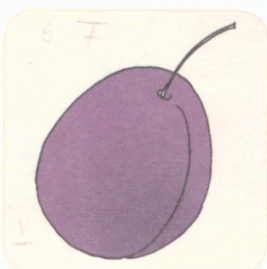
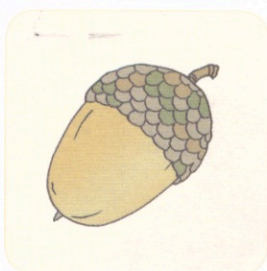
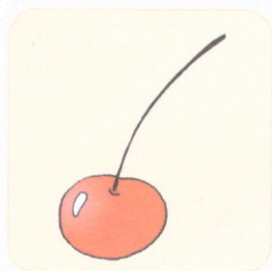
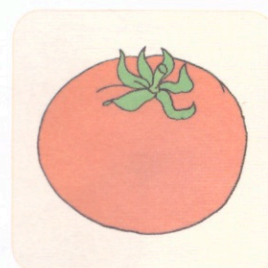
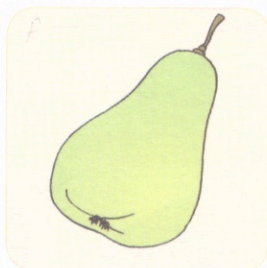
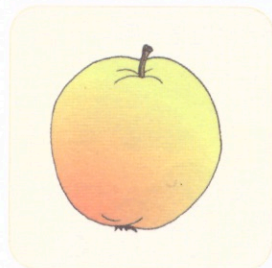
GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Kalbėdami žodžius deriname vieną prie kito. Mes sakome: VIENAS OBUOLYS, bet niekada nesakome: VIENA OBUOLYS.

▶ Kas tinka prie žodžio VIENAS, o kas – prie žodžio VIENA?

VIENAS

VIENA

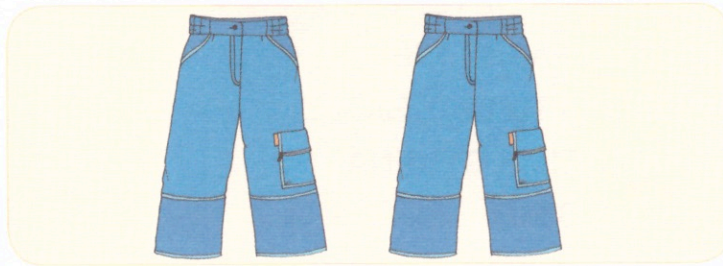
- ▶ Vaikas išvardija visus daiktus. Jei nežino, padedame jam.
- ▶ Vaikas, žiūrėdamas į paveikslėlius, paeiliui sudaro žodžių junginius: VIENAS OBUOLYS, VIENA KRIAUSĖ...
- ▶ Pateikiame klausimą: KAS YRA VIENAS? Vaikas atsako pagal paveikslėlius: VIENAS OBUOLYS, VIENAS KANKORĖŽIS... Teisingai pasakęs, uždengia paveikslėlį kortele.
- ▶ Paskui klausiamo: KAS YRA VIENA? Vaikas vardija: VIENA KRIAUSĖ, VIENA VYŠNIA...

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

▶ Suskaičiuok ir taisyklingai pasakyk, kiek daiktų nupiešta.

VIENOS KELNĖS

DVEJOS KELNĖS

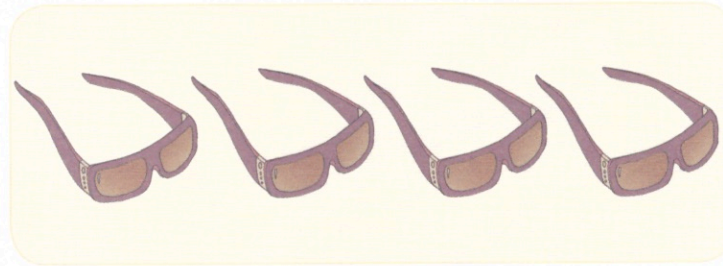
TREJOS ŽIRKLĖS

PENKERIOS ŽIRKLĖS

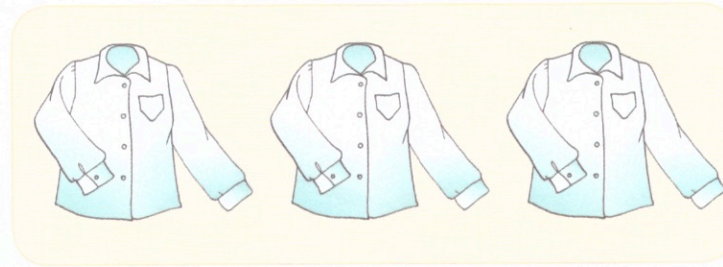
VIENI AKINIAI

KETVERI AKINIAI

DVEJI MARŠKINIAI

TREJI MARŠKINIAI

▶ Aptariame, kiek ko nupiešta, taisyklingai vartodami skaitvardžius.

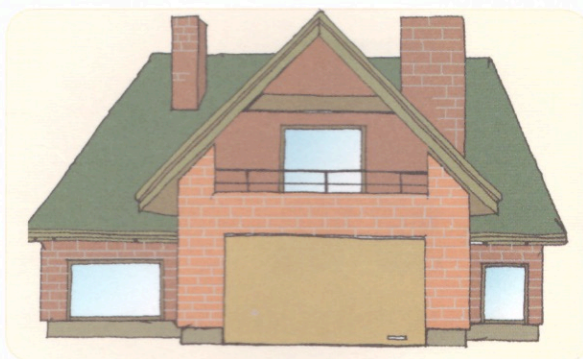
▶ Kortele uždengiame užrašus ir vaikas pats mėgina pasakyti, kiek ko nupiešta. Padedame jam.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Kalbėdami žodžius kaitome. Sakome: NAMAS, NAMO, NAMUI, NAMA, NAMU, NAME.

▶ Baik sakinius. Stebėk, kaip juose keičiasi daikto pavadinimo galūnė.

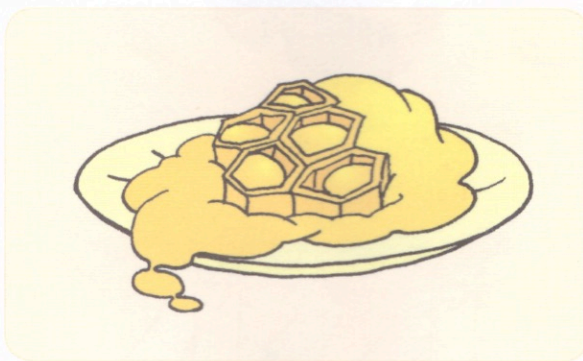
SIMO ŠEIMA NETURĖJO
JO TĖVAI PASISTATĖ
DAUG PLYTŲ REIKĖJO
DABAR ŠEIMA GYVENA
GRAŽUS SIMO
VISI DŽIAUGIASI

STOVĖJO SENAS
TOMAS NUDAŽĖ
BITĖS APSIGYVENO
JOS DŽIAUGĖSI
BITĖS GINA SAVO

VASARĄ BITĖS NEŠA
JOS PRINEŠA DAUG
VAIKAI VAIŠINASI
JIEMS PATINKA
TIK RIMAS NEVALGO

▶ Skaitome nebaigtą sakinį ir rodome paveikslėlį. Vaikas, žiūrėdamas į jį, užbaigia sakinį. Skaitome kitą nebaigtą sakinį ir t. t.

▶ Padedame vaikui apibendrinti – žodžio NAMAS galūnė sakiniuose keičiasi: NAMO, NAMA, NAMUI, NAME, NAMAS, NAMU.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

▶ Baik sakinius.

PO KIEMĄ LAKSTO

AŠ NEBIJAU

VIŠTOS BIJO

AŠ RŪPINUOSI

KASDIEN ŠERIU

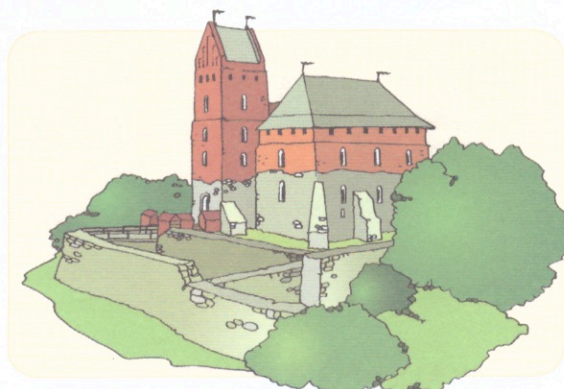
MŪSŲ MIESTE NĖRA

AŠ MAČIAU DIDELĘ

VASARĄ BUVAU

TAI LABAI SENA

AŠ GROŽĖJAUSI

MAN REIKĖJO

AŠ ĖMIAU

KIRPAU

NEAŠTRIOS MANO

PIRKSIU NAUJAS

SENELIS PAMETĖ

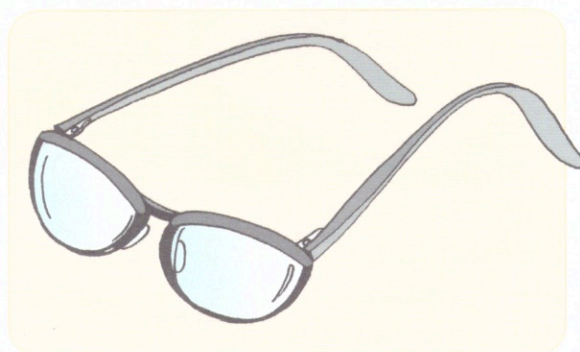
JIS NEMATO BE

AŠ IEŠKOJAU

RADAU SENELIO

JIS DŽIAUGĖSI

GERI SENELIO

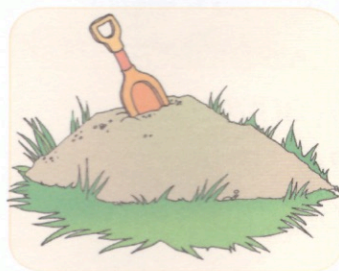
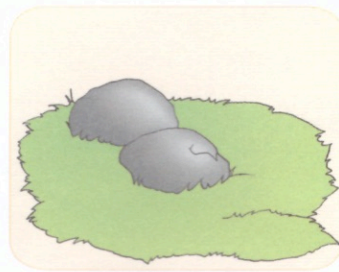
▶ Užduotis atliekame, kaip aprašyta 46 puslapyje.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Ko gali būti daug arba mažai?

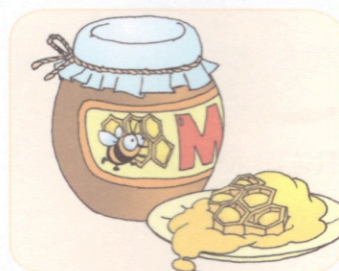
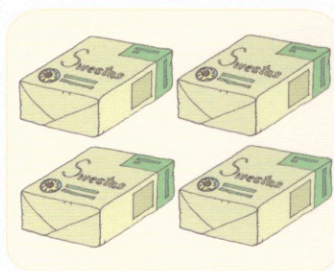
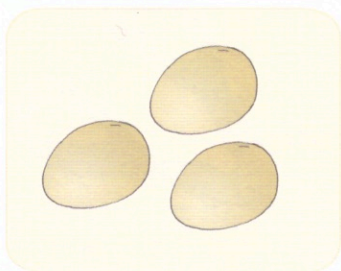
▶ Baik sakinius.

KIEME YRA DAUG

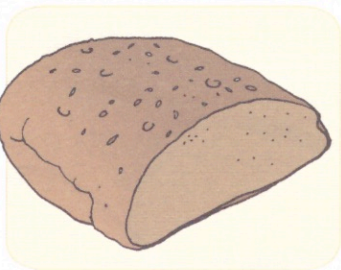

KIEME YRA MAŽAI

VAIKAI VALGO DAUG

VAIKAI VALGO MAŽAI

▶ Skaitome pirmą sakinį ir stabtelime. Vaikas jį užbaigia, žiūrėdamas į pirmą paveikslėlį. Vėl skaitome tą patį sakinį. Vaikas jį užbaigia, žiūrėdamas į antrą paveikslėlį, ir t. t.

▶ Skaitome antrą sakinį, o vaikas jį užbaigia pagal visus paveikslėlius.

▶ Klausime vaiko: KO YRA DAUG? Jis atsako pagal visus paveikslėlius: DAUG VANDENS, DAUG TULPIŲ...

▶ Rodome vaikui pirmą paveikslėlį. Vaikas pats turi sudaryti sakinį su žodžiu DAUG arba MAŽAI.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Daiktai gali būti įvairiose vietose.

▶ Pasakyk, kur kas yra.

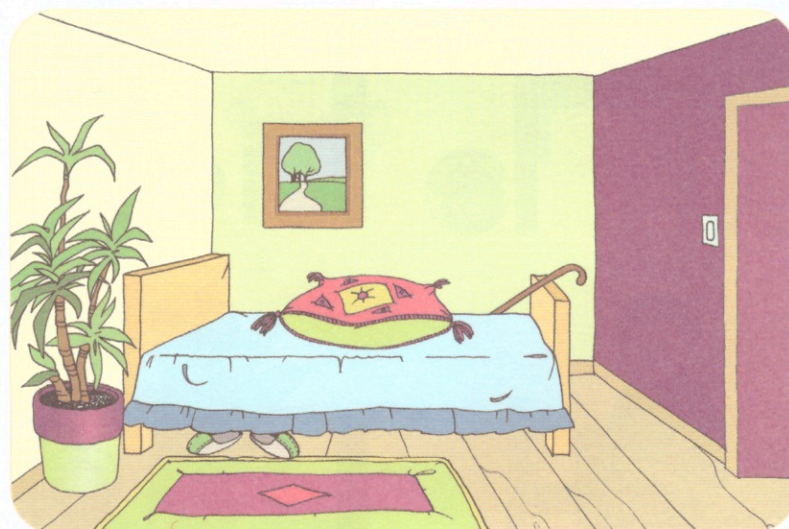
ANT STALO

PO STALU

PRIE STALO

UŽ STALO

VIRŠ STALO

ANT LOVOS

PO LOVA

PRIE LOVOS

UŽ LOVOS

VIRŠ LOVOS

▶ Skatiname vaiką atidžiai įsižiūrėti, kas nupiešta. Paskui aptariame, ką jis mato paveikslėlyje, kur kas yra. Vartojame prielinksnius ANT, PO, PRIE, UŽ, VIRŠ.

▶ Skaitome sakinio pradžią: ANT STALO..., o vaikas jį užbaigia: ANT STALO STOVI VAZA.

▶ Klausime: KUR STOVI VAZA? Vaikas turi atsakyti, vartodamas prielinksnius: VAZA STOVI ANT STALO. Jei nepavyksta, padedame.

▶ Vaikas, žiūrėdamas į paveikslėlį, mėgina savarankiškai pasakyti, kur kas yra. Skatiname taisyklingai vartoti prielinksnius.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Žmonės ir daiktai gali keisti savo buvimo vietą.

▶ Pasakyk, kur yra berniukas, kur yra sviedinys.

ANT

PO

PRIE

PRIEŠ

ŠALIA

TARP

UŽ

▶ Klausime, KUR YRA BERNIUKAS, ir rodome pirmą paveikslėlį. Vaikas, žiūrėdamas į jį, atsako: BERNIUKAS SĖDI ANT KĖDĖS. Paskui į tą patį klausimą vaikas atsako pagal visus kitus paveikslėlius. Atsakydamas jis turi vartoti prielinksnius ANT, PO, PRIE, PRIEŠ, ŠALIA, TARP, UŽ.

▶ Paskui klausime: KUR YRA SVIEDINYS? Vaikas atsako į klausimą pagal visus paveikslėlius.

▶ Vaikas žiūri į pirmą paveikslėlį ir atsako į abu klausimus. Paskui atsako į abu klausimus pagal antrą paveikslėlį ir t. t. Jei vaikas atsako teisingai, uždengiame paveikslėlį kortele.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Tas pats daiktas gali atsidurti įvairiose vietose: ANT kito daikto arba PO kitu daiktu, PRIE jo, UŽ jo, PRIEŠ jį.

▶ Pasakyk, kur yra meškiukas.

ANT

PO

PRIE

PRIEŠ

ŠALIA

TARP

UŽ

▶ Rodome paveikslėlius paeiliui ir klausiamo: KUR YRA MEŠKIUKAS? Laukiame vaiko atsakymų su prielinksniais ANT, PO, PRIE, PRIEŠ, ŠALIA, TARP, UŽ: MEŠKIUKAS GULI ANT LOVOS. MEŠKIUKAS SĖDI ANT KĖDĖS. Jei vaikas teisingai atsako į klausimą, kortele uždengia tą paveikslėlį. Jei neteisingai sudaro sakinį, paveikslėlis lieka neuždengtas. Žaidžiame tol, kol uždengiame visus paveikslėlius.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

▶ Pasakyk, kas kur yra.

ANT

APLINK

PALEI

PRIE

PRIEŠ

ŠALIA

UŽ

VIRŠ

- ▶ Aptariame, kas nupiešta, kur kas yra. Vartojame prielinksnius.
- ▶ Klausime, kas kur yra: KAS TUPI ANT STOGO? Vaikas atsako, vartodamas prielinksnius: PAUKŠTIS TUPI ANT STOGO. Už kiekvieną teisingą atsakymą duodame jam kortelę. Suskaičiuojame korteles ir pasidžiaugiamo.
- ▶ Klausime, kur kas yra: KUR TUPI PAUKŠTIS? Vaikas gali atsakyti trumpai (ANT STOGO) arba visu sakiniu: PAUKŠTIS TUPI ANT STOGO.
- ▶ Vaikas, žiūrėdamas į paveikslėlį, pats pasakoja, kas kur yra. Jam padedame, rodydami daiktą, apie kurį reikia kalbėti.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Žmonės ir gyvūnai juda įvairiomis kryptimis. Pavyzdžiui, jie eina Į namą arba IŠ namo, vaikšto APLINK namą, PALEI namą, PRIEŠ namą arba eina PRO namą, užeina UŽ namo, pasirodo IŠ UŽ namo.

▶ Pasakyk, kur ir kaip juda šuo.

ANT

APLINK

Į

IŠ

UŽ

PALEI

PRIEŠ

PRO

▶ Aptariame, kas nupiešta. Kalbėdami vartojame sakinius su prielinksniais.

▶ Pastatome kambario viduryje kėdę ir skatiname vaiką įsivaizduoti, kad tai – šuns būda. Mėgdžiojame šuns veiksmus ir kartu sudarome sakinius su prielinksniais.

▶ Rodome paveikslėlius paeiliui ir klausiamo: KĄ VEIKIA ŠUO? Vaikas sudaro sakinius: ŠUO LAKS-TO APLINK BŪDA.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Visi ką nors veikia.

▶ Sudaryk sakinius pagal paveikslėlius.

AŠ EINU.

JIS

MES

JIE

TU

JI

JŪS

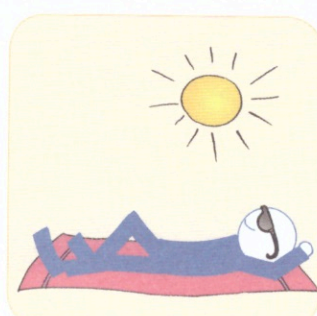
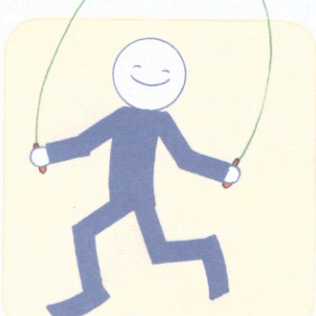
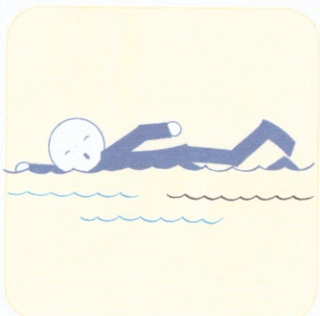
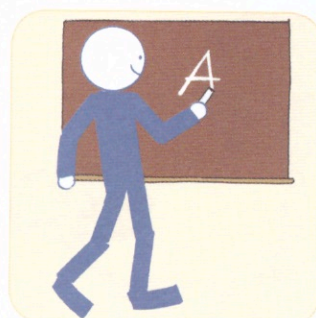
JOS

- ▶ Klausiamė: KĄ VEIKIA ŽMOGUTIS? Vaikas sudaro sakinius pagal paveikslėlius: ŽMOGUTIS EINA, ŽMOGUTIS TUPI. Skatiname vaiką pamėgdžioti žmogučio judesius.
- ▶ Rodome pirmą paveikslėlį ir skaitome: AŠ EINU. Paskui paeiliui rodome kitus paveikslėlius ir kartu su vaiku sakome sakinius, vartodami žodį AŠ: AŠ TUPIU. AŠ RAŠAU...
- ▶ Tariame tik pirmą sakinio žodį AŠ, o vaikas pats sudaro sakinius pagal visus paveikslėlius iš eilės: AŠ EINU. AŠ TUPIU. AŠ RAŠAU.
- ▶ Taip pat užduotis atliekame su kitais įvardžiais: TU, JIS...
- ▶ Sudarome sakinius su žodžiais AŠ, TU, JIS, JI, MES, JŪS, JIE, JOS pagal pirmą paveikslėlį, paskui pagal antrą ir t. t.

GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Praeityje visi irgi ką nors veikė.

▶ Sudaryk sakinius pagal paveikslėlius.

AŠ ĖJAU.
TU

JIS

MES

JIE

TU

JI

JŪS

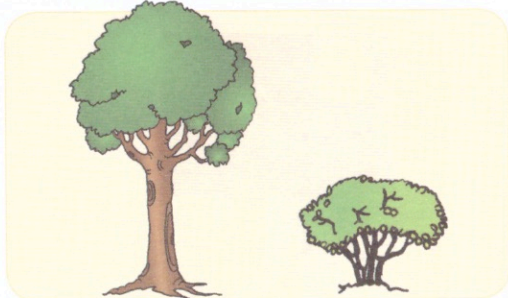
JOS

▶ Užduotis atliekame, kaip aprašyta 54 puslapyje, tik vartojame būtojo kartinio laiko veiksmažodžius.

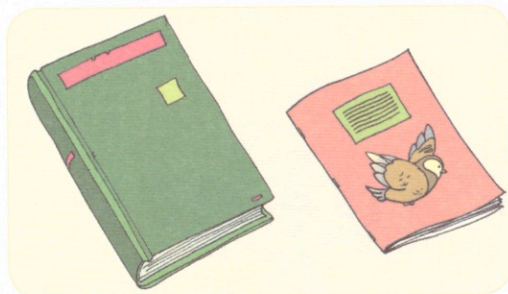
GRAMATINIŲ GEBĖJIMŲ TOBULINIMAS

Daiktų yra panašių ir skirtingų. Juos galime palyginti vieną su kitu.

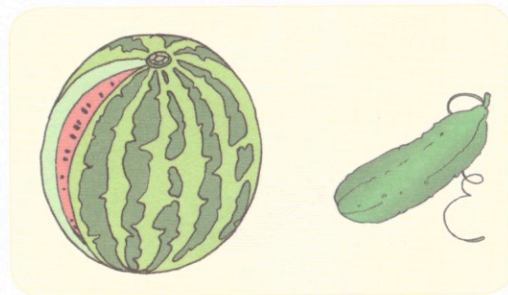
▶ Palygink daiktus vieną su kitu.

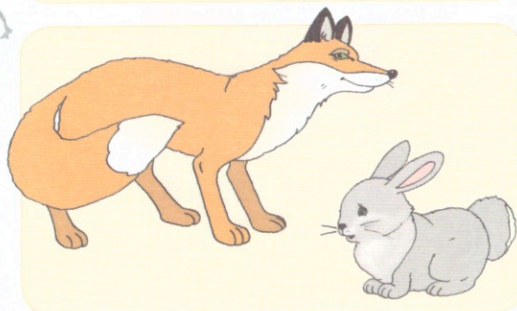
MEDIS AUKŠTESNIS UŽ KRŪMĄ.
O KRŪMAS?
KRŪMAS ŽEMESNIS UŽ MEDĮ.

KNYGA STORESNĖ UŽ SAŠIUVINĮ.
O SAŠIUVINIS?
SAŠIUVINIS

ARBŪZAS DIDESNIS UŽ AGURKĄ.
O AGURKAS?
AGURKAS

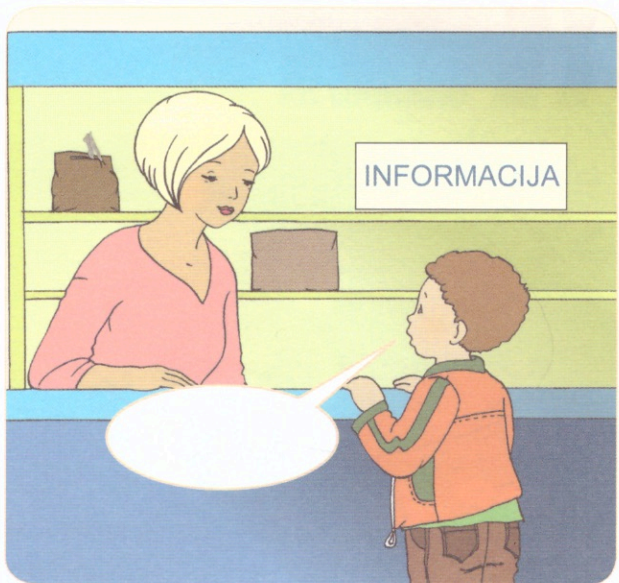
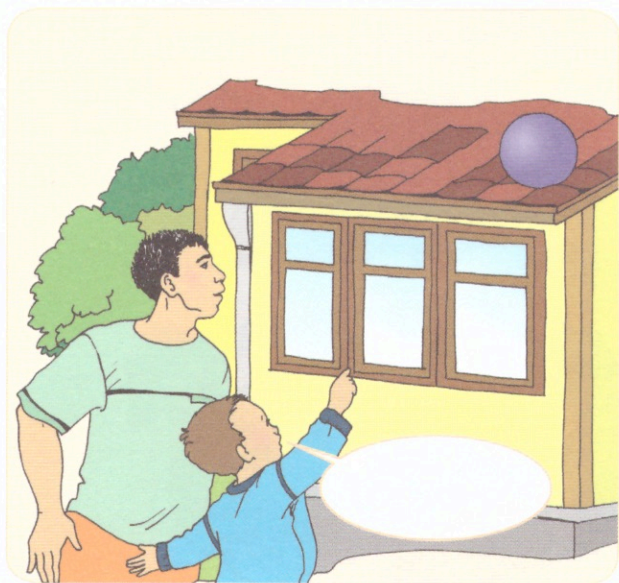
LAPĖS UODEGA ILGESNĖ UŽ KIŠKIO.
O KIŠKIO UODEGA?
KIŠKIO UODEGA

- ▶ Klausinėjame pagal paveikslėlius apie daiktų požymius: KOKS MEDIS? KOKS KRŪMAS? Vaikas atsako: MEDIS AUKŠTAS. KRŪMAS ŽEMAS.
- ▶ Skaitome pirmą sakinį ir klausimą: MEDIS AUKŠTESNIS UŽ KRŪMĄ. O KRŪMAS? Vaikas atsako: KRŪMAS ŽEMESNIS UŽ MEDĮ.
- ▶ Apibūdiname kitą daiktą: KRŪMAS ŽEMESNIS UŽ MEDĮ. O MEDIS? Laukiame vaiko atsakymo: MEDIS AUKŠTESNIS UŽ KRŪMĄ.
- ▶ Skatiname vaiką savarankiškai palyginti du daiktus: MEDIS AUKŠTESNIS UŽ KRŪMĄ, O KRŪMAS ŽEMESNIS UŽ MEDĮ.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

Į žmones kreipiamės skirtingai. Nepažįstamą prakalbiname nedrąsiai, į suaugusįjį kreipiamės mandagiai, o į vaiką – draugiškai.

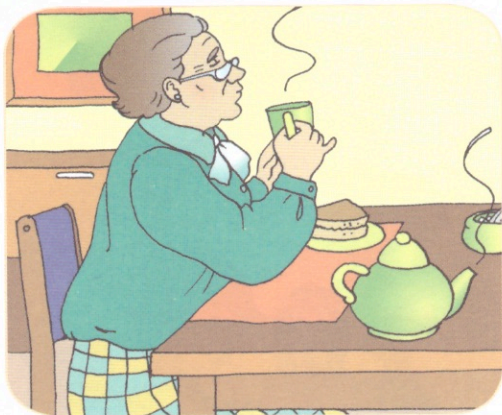
▶ Sugalvok, ką sakys vaikai.

- ▶ Aptariame paveikslėlius. Išsiaiškiname, kur yra vaikai, ką jie veikia, kas jiems atsitiko.
- ▶ Pasiūlome įgarsinti nupieštas situacijas – sugalvoti sakinius, kuriuos galėtų sakyti vaikai. Nepamirškime taisyklingai vartoti mandagumo žodžių PRAŠOM, PRAŠYČIAU: PRAŠOM PADUOTI, PRAŠYČIAU NUKELTI, PRAŠOM PARODYTI...

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Atsakyk į klausimus.

KAS ?

KAS GERIA KAVĄ?

KĄ VEIKIA?

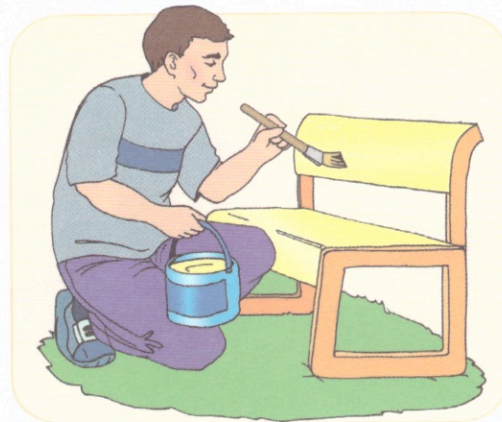
KĄ VEIKIA SENELĖ?

KĄ?

KĄ GERIA SENELĖ?

KUR ?

KUR SENELĖ GERIA KAVĄ?

▶ Aptardami paveikslėlius, padedame vaikui pagal juos sudaryti keturių žodžių sakinius: SENELĖ GERIA KAVĄ KAMBARYJE.

▶ Pateikiame pirmą klausimą: KAS GERIA KAVĄ? Vaikas į jį atsako vienu žodžiu. Klausiamo KAS? pagal kiekvieną paveikslėlį. Vaikas atsako. Paskui klausiamo KĄ VEIKIA? ir t. t. Vaikas atsako vienu žodžiu.

▶ Vaikas įsiziūri į paveikslėlį. Pateikiame po vieną visus klausimus.

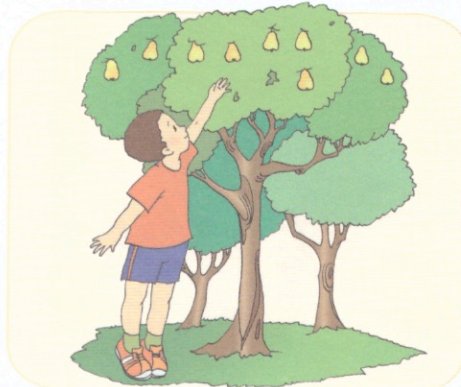
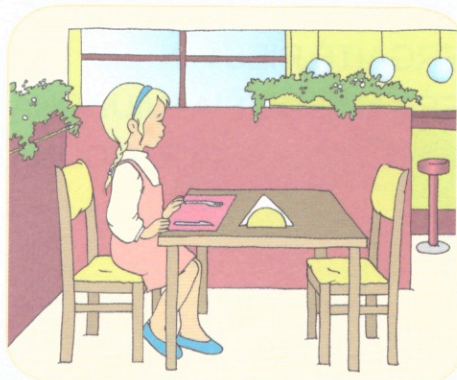
RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Mėgink paklausti.

KAS ?
KĄ VEIKIA ?
KOKS ?
KOKIA ?
KO ?
KĄ ?
KUR ?

U. „Mergutė“ dale sėdė

- ▶ Vaikas aiškina kiekvieną paveikslėlį – pasako, ką jame mato. Puiku, jei išeina kelių sakinių rišlus pasakojimas.
- ▶ Atliekame užduotis, kaip aprašyta 58 puslapyje.
- ▶ Pasiskirstome vaidmenimis: „mokytojas“ klausinės, o „mokinys“ atsakinės į klausimus. Pirmiausia mes būname „mokytoju“, o vaikas „mokiniu“. Mes klausiamo, jis atsako.
- ▶ Pasikeičiame vaidmenimis. Dabar „mokytojas“ – vaikas. Jis klausinėja pagal paveikslėlius, mes atsakinėjame. Kai vaikas nebesugalvoja klausimo, pasakome pirmą klausimo žodį, o „mokytojas“ klausimą užbaigia pats.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

Mes kalbame trumpais ir ilgais sakiniais.

▶ Pagal paveikslėlius pasakyk kuo ilgesnį sakinį.

MERGAITĖ PIEŠIA.
MERGAITĖ PIEŠIA NAMĄ.
MERGAITĖ PIEŠIA NAMĄ IR SAULĘ.
MAŽA MERGAITĖ PIEŠIA NAMĄ IR SAULĘ.
MAŽA MERGAITĖ PIEŠIA RAUDONĄ NAMĄ IR SAULĘ.
MAŽA MERGAITĖ PIEŠIA RAUDONĄ NAMĄ IR GELTONĄ SAULĘ.

BERNIUKAS MAUDOSI.

SENELĖ SKAITO.

- ▶ Lėtai skaitome pirmą sakinį. Po kiekvieno žodžio darome neilgą pauzę. Su kiekvienu tariamu žodžiu dedame ant stalo po kortelę (kaštoną, pupą, sagą...). Perskaitę sakinį, kartu su vaiku suskaičiuojame korteles – tiek žodžių yra sakinyje. Paskui skaitome antrą sakinį ir t. t.
- ▶ Skaitome dviejų žodžių sakinį. Vaikas pagal paveikslėlį stengiasi pasakyti ilgesnį sakinį. Drauge su vaiku kartojame jo sugalvotą sakinį ir, tardami žodžius, dedame korteles. Suskaičiuojame, kiek žodžių yra sakinyje. Skatiname vaiką kitą sakinį pasakyti dar ilgesnį. Padedame.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

SNIEGENA LESA.

ĒRIUKAS ĒDA.

TUPI ŽVIRBLIS.

BORUŽĒ SLEPIASI.

ZYLĒ IŠSIGANDO.

VIKŠRAI GRAUŽIA.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

Kai norime pranešti kitiems, kas atsitiko, galime pasakyti trumpai, vienu sakiniu arba keliais sakiniais.

▶ Kas atsitiko daiktams? Kaip pasijuto vaikai?

VAZA SUDUŽO.
MERGAITĖ IŠSIGANDO.

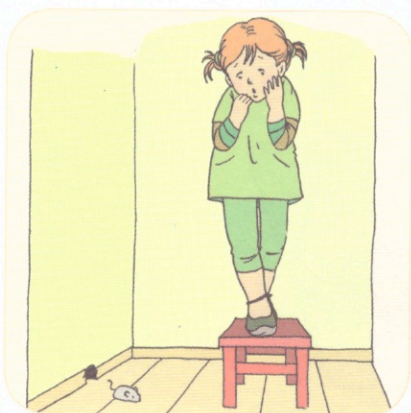
BALIONAS SPROGO.
MERGAITĖ NUSTEBO.

- ▶ Vaikas įsižiūri į kiekvieną paveikslėlį ir pasako, kas įvyko: VAZA SUDUŽO.
- ▶ Skatiname vaiką pasakyti ilgesnį sakinį: DIDELĖ MĖLYNA VAZA SUDUŽO. Jei žaidžia du vaikai – gali palenktyniauti, kuris sudarys ilgesnį arba sugalvos kitokį sakinį.
- ▶ Pasakome apie vaikų jausmus dėl įvykusių dalykų: MERGAITĖ IŠSIGANDO. Plečiame sakinius: MERGAITĖ IŠSIGANDO, NES VAZA SUDUŽO.
- ▶ Skatiname vaiką pasakyti kelis sakinius – trumpai papasakoti pagal kiekvieną paveikslėlį.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Ką matai paveikslėliuose?

▶ Užsimerkiame. Vaikas pasirenka kurį nors paveikslėlį ir pasakoja, kas jame nupiešta, o mes klausomės. Vaikui baigus kalbėti, pasakome, apie kurį paveikslėlį buvo kalbama. Vaikas pasakoja apie kitus paveikslėlius, o mes „spėliojame“.

▶ Skatiname vaiką pasižiūrėti pro langą arba nueiti į kitą kambarį ir sugrįžus pranešti mums, kas ten vyksta, ką įdomaus pamatė.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

- ▶ Sukurk šių daiktų reklamą.

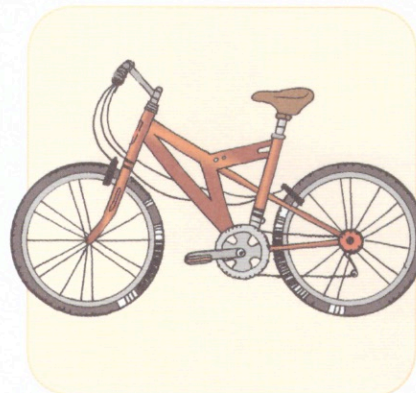
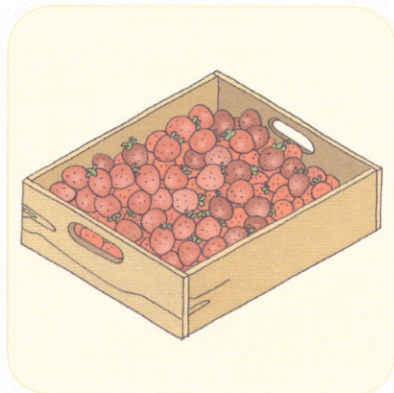

KOPŪSTAI! ŠVIEŽI KOPŪSTAI! TAI LABAI VERTINGA DARŽOVĖ!

JUOSE DAUG C VITAMINO, KURIS PADEDA APSISAUGOTI NUO LIGŲ. LABAI SKANIOS KOPŪSTŲ SALOTOS, SRIUBOS.

KOPŪSTUS GALIMA VALGYTI ŽALIUS, VIRTI IR RAUGINTI.

ŠIE KOPŪSTAI UŽAUGINTI LIETUVOJE, EKOLOGIŠKAME ŪKYJE. KOPŪSTUS VALGYTI SVEIKA! KAINA – TIK LITAS UŽ KILOGRAMĄ!

- ▶ Išraiškingai skaitome kopūstų reklamą. Skatiname vaiką pakartoti, ką prisimena, ar pačiam sukurti panašią kopūstų reklamą.
- ▶ Vaikas pasirenka kurį nors nupieštą daiktą ir kuria jo reklamą. Skatiname kalbėti išraiškingai.
- ▶ Užduotį tęsiame pasirinkdami natūralius aplinkos daiktus. Pakaitomis su vaiku juos reklamuojame.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

Mums dažnai tenka ką nors paaiškinti kitiems žmonėms. Labai svarbu, kad jie viską gerai suprastų.

► Paaiškink, kas šiuose paveikslėliuose yra ne taip, kaip turėtų būti.

► Kai vaikas aiškina, nepertraukiame jo. Skatiname vaiką pagrįsti savo mintis: ŽIEMĄ MERGAITĖ NEGALI NEŠTI GRYBŲ, NES TADA JIE NEAUGA. ČIA NETEISINGAI NUPIEŠTA. TAIP NEBŪNA.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

► Pagalvok ir paaiškink, kodėl taip įvyko.

SKRUZDĖLĖ PALINDO PO LAPU, NES

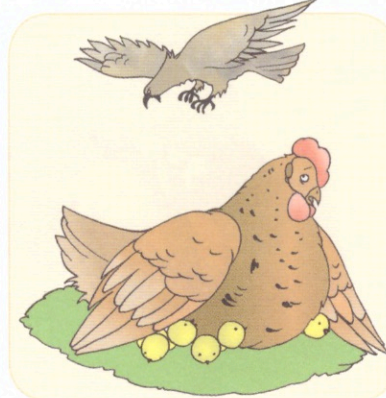
VAIKAS PRAVIRKO, NES

MAMA PAGYRĖ SŪNELĮ, NES

VIŠČIUKAI SLEPIASI, NES

SENELIS VAIŠINA VAIKUS, NES

- Vaikas įsižiūri į paveikslėlį ir pasako, ką jame mato. Pateikiame klausimą, padedantį suvokti veiksmo priežastį: KODĖL SKRUZDĖLĖ PALINDO PO LAPU? Vaikas paaiškina.
- Žiūrime į paveikslėlį. Skaitome sakinio pradžią, o vaikas jį užbaigia, pasakydamas veiksmo priežastį. Teisingą sakinį pakartojame drauge su vaiku.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

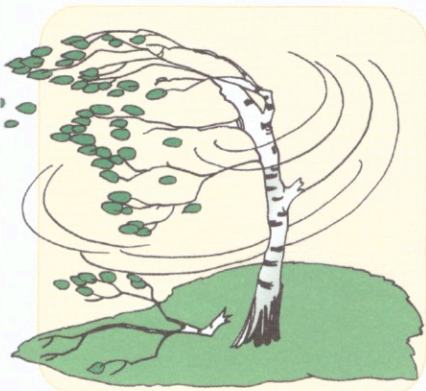

KIŠKIAI LENDA Į DARŽĄ TODĖL, KAD

KATINAS ATBĖGA PRIE UPĖS TODĖL, KAD

BERŽELIO ŠAKA NULŪŽO TODĖL, KAD

PELĖS NEBIJO KATINO DĖL TO, KAD

VARNĖNAS NEGALI SKRISTI DĖL TO, KAD

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

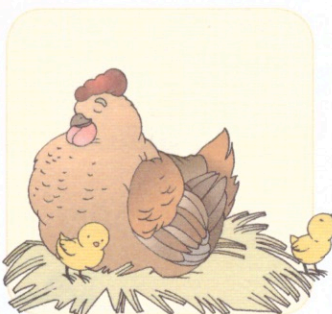
▶ Kodėl taip atsitiko? Sugalvok sakinių.

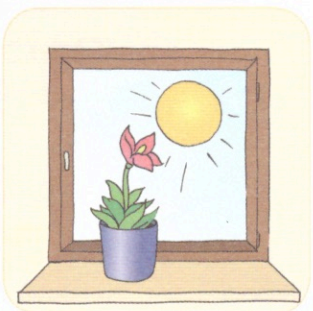
TADAS LINDO PRIE AVILIO, TODĖL JAM ĮGĖLĖ BITĖ.

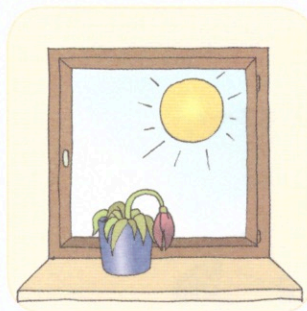
TODĖL

TODĖL

TODĖL

▶ Žiūrime į pirmą paveikslėlių porą. Išsiaiškiname, kodėl įvyko taip, kaip pavaizduota antrame paveikslėlyje. Aptardami priežastį, klausiamo: KODĖL TAIP ATSITIKO? Skaitome sakinį. Drauge su vaiku jį pakartojame.

▶ Taip pat aptariame kitas paveikslėlių poras. Padedame vaikui sugalvoti sakinių pagal pavyzdį.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Baik sakinius.

MOČIUTĖ APRENGĖ SIMĄ ŠILTAIS DRABUŽIAIS,
KAD

RASA LAISTO TULPĘ, KAD

PELĖ PASISLĖPĖ URVELYJE, KAD

LINA BARSTO TAKELĮ SMĖLIU, KAD

RIMAS SKLEIDŽIA SKĖTĮ, KAD

VYTAS RYTAIS DARO MANKŠTĄ, KAD

AIŠKINIMAS NURODANT VEIKSMO TIKSLĄ

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

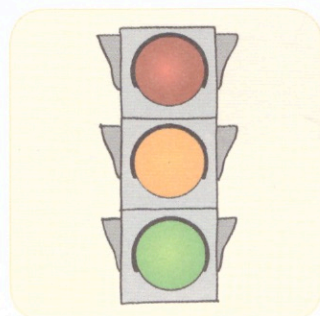
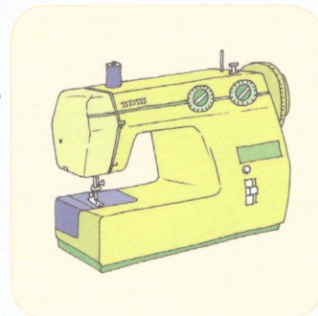
► Ką matai paveikslėliuose? Paaiškink, kas vyko anksčiau, kodėl taip atsitiko?

► Vaikas pasirenka vieną paveikslėlį ir aiškina, kodėl taip atsitiko. Skatiname sugalvoti ne vieną, bet keletą įvykio aplinkybių aiškinimų. Tie aiškinimai gali būti juokingi ar fantastiški, svarbiausia – įdomūs.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

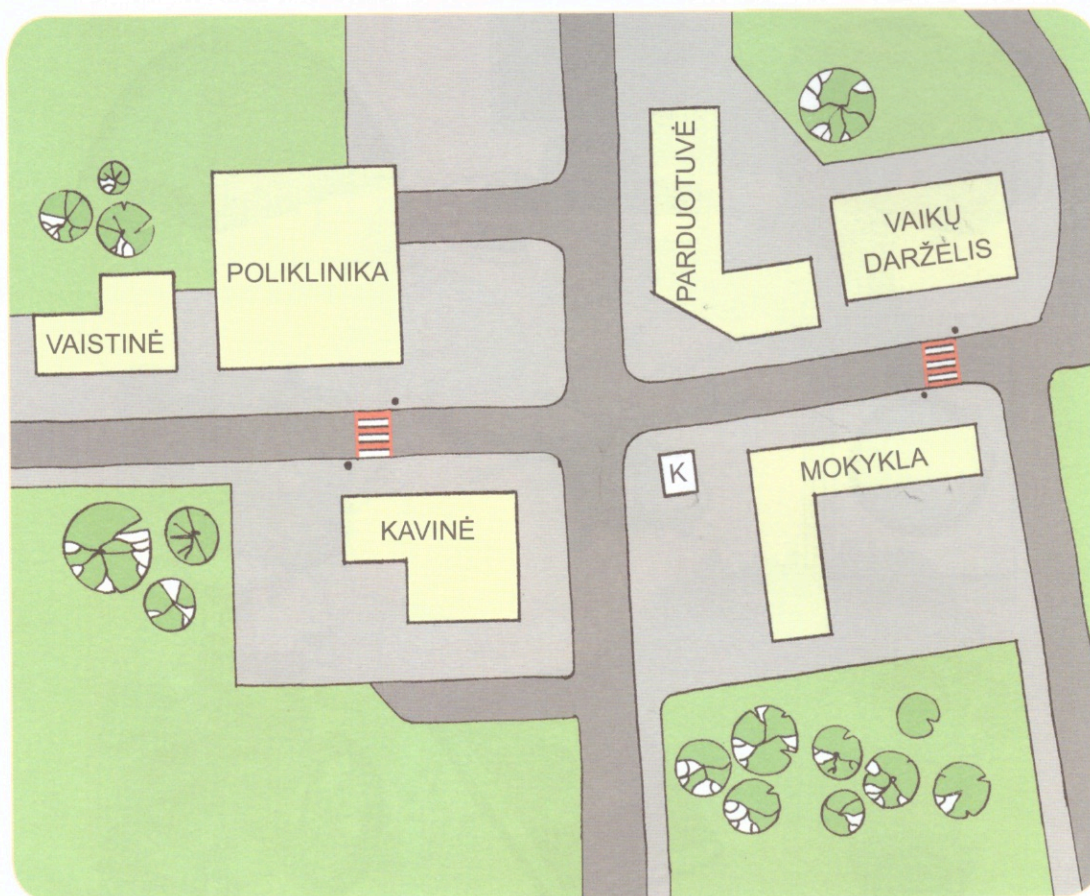
▶ Paaiškink, kam reikalingi šie daiktai.

- ▶ Uždengiamo visus paveikslėlius kortelėmis. Vaikas atidengia vieną paveikslėlį, pavadina daiktą ir paaiškina jo paskirtį. Paskui uždengia tą paveikslėlį kita kortelės puse ir atidengia kitą.
- ▶ Parodome kurį nors paveikslėlį ir pasiūlome vaikui įsivaizduoti, kas atsitiktų, jei to daikto žmonės neturėtų. Uždengiamo paveikslėlį kortele ir vaikas aiškina, ką įsivaizduoja.
- ▶ Užduotims atlikti galime pasirinkti ir daiktus, kurie yra kambaryje, lauke ar kur nors kitur.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

- ▶ Paaiškink senelei, kaip nueiti į vaistinę, o berniukui – į vaikų darželį.

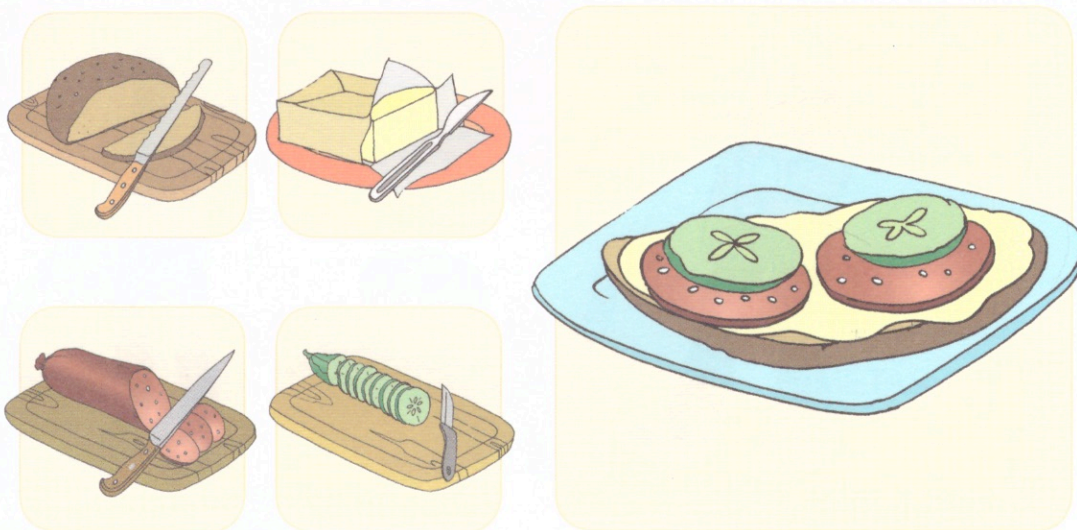

- ▶ Aiškindamas kelią senelei, vaikas turi kalbėti mandagiai, vartodamas JŪS ir liepiamosios nuosakos daugiskaitos antrąjį asmenį: EIKITE TIESIAI IKI SANKRYŽOS, PASKUI PASUKITE Į KAIRĘ. Aiškindamas kelią berniukui, vaikas kalba draugiškai, vartoja TU ir liepiamosios nuosakos pirmąjį asmenį: EIK IKI KIOSKO, PASKUI PASUK Į DEŠINĘ.

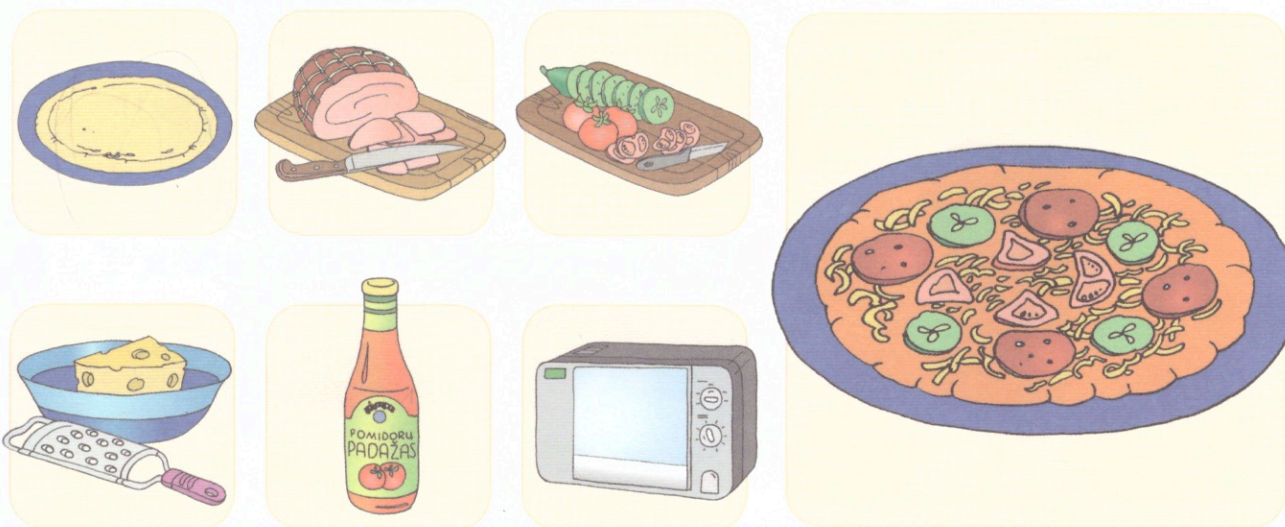
RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Paaiškink, kaip gaminame valgį.

SUMUŠTINIS

PICA

- ▶ Pagal paveikslėlius aptariame, kokių produktų ir įrankių reikia sumuštiniai sutepti bei picai iškepti.
- ▶ Vaikas, remdamasis paveikslėliais, aiškina, kaip patiekalai gaminami.
- ▶ Pasiūlome vaikui paaiškinti, kaip atliekamas koks nors darbas, pavyzdžiui, kaip tvarkomas kambarys, kaip skalbiami drabužiai.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

- ▶ Rask berniuką pagal jo išvaizdos aprašymą.

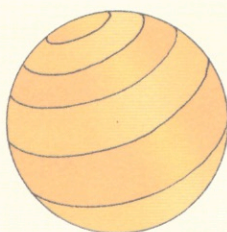
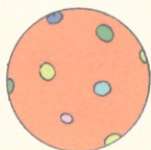

ŠTAI BERNIUKAS. JIS ŽEMO ŪGIO, STAMBUS. BERNIUKO PLAUKAI TAMSŪS, GARBANOTI. JO AKYS MAŽOS, NOSIS TRUMPA, ŽANDAI IŠSIPŪTĘ. ŠIS BERNIUKAS LABAI LINKSMAS, MIELAS.

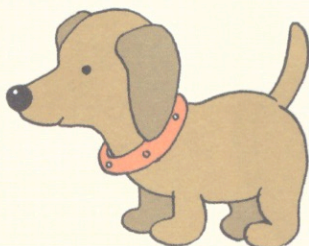
- ▶ Skaitome berniuko išvaizdos aprašymą. Vaikas klausosi ir parodo tą berniuką, kurį apibūdinome. Paskui panašiai apibūdiname kitus berniukus.
- ▶ Vaikas pagal pavyzdį apibūdina pasirinkto berniuko išvaizdą, o mes pasakome, apie kurį berniuką jis kalba. Skatiname vaiką pastebėti ir pasakyti kuo daugiau berniuko išvaizdos požymių.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Apibūdink daiktus.

DIDELIS
DRYŽUOTAS
ORANŽINIS
SVIEDINYS

GAURUOTAS
DĖMĖTAS
ŠUO

TAŠKUOTA
VASARINĖ
PLONA
SUKNELĖ

ŠVIESIAPLAUKĖ
ILGAKASĖ
LĒLĒ

▶ Vaikas įsižiūri į pirmą paveikslėlių porą. Skaitome surašytas daiktų savybes. Vaikas parodo daiktą, kuriam tie žodžiai tinka, paskui pats apibūdina kitą daiktą. Vaiko apibūdinimą papildome žodžiais, kurių jis nepasakė ar nežino.

▶ Kortele uždengiame žodžius. Apibūdiname pirmą daiktą, o vaikas – antrą. Papildome jo apibūdinimą. Paskui pasikeičiame: pirmą paveikslėlį apibūdina vaikas.

▶ Paimame du panašius daiktus ir apibūdiname vieną iš jų, o vaikas parodo, kuris tai daiktas. Paskui daiktą apibūdina vaikas.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Apibūdink meškutį, beždžionėlę ir šuniuką.

ČIA MEŠKUTIS.

JO AUSYTĖS MAŽOS. AKYTĖS
MĒLYNOS, SNUKUTIS RIESTAS.
MEŠKUČIO KAILIS RUDAS,
ŠVELNUS.

MEŠKUTIS APRENGTAS ŽALIAIS
MARŠKINĖLIAIS IR GELTONOMIS
KELNYTĖMIS. PASIPUOŠĘS
GELTONU KASPINU SU ŽALIAIS
TAŠKELIAIS. ANT GALVOS –
GELTONA KEPURAITĖ.

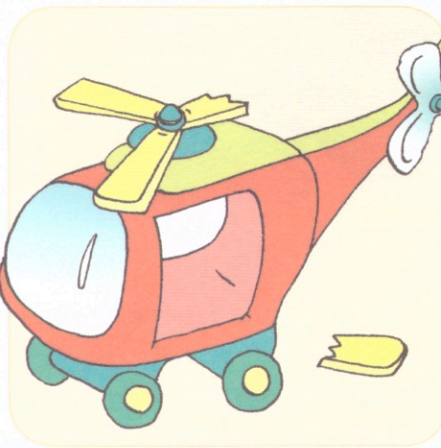
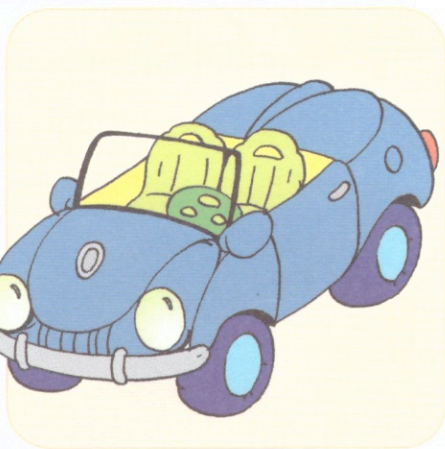
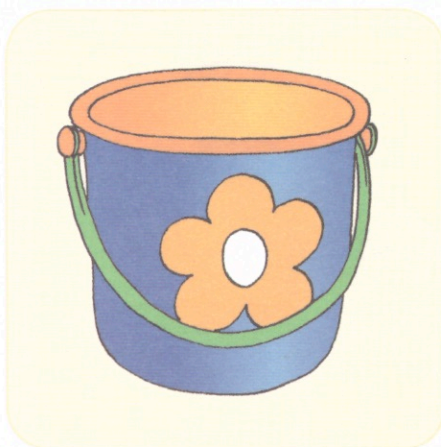
MAN LABAI PATINKA ŠIS
MEŠKUTIS.

▶ Skaitome meškučio aprašymą. Pagal šį pavyzdį pasiūlome vaikui pačiam apibūdinti meškutį, o paskui – beždžionėlę, šuniuką. Kai vaikas baigia kalbėti, galime papildyti jo pasakojimą.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

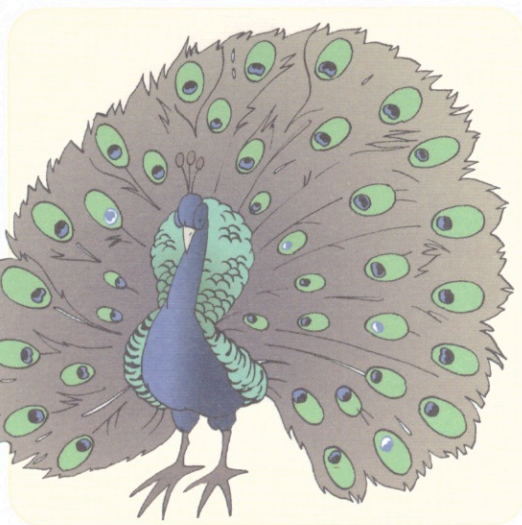
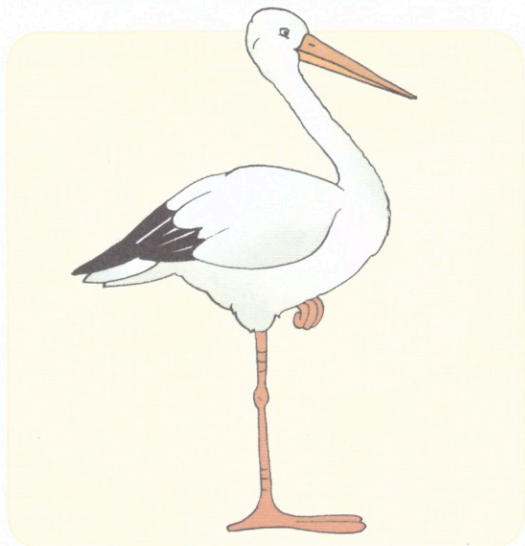
▶ Apibūdink žaislus.

▶ Tegul vaikas laisvai kalba apie žaislų išvaizdą. Atkreipiame jo dėmesį į daiktų detales, skatiname jas apibūdinti.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

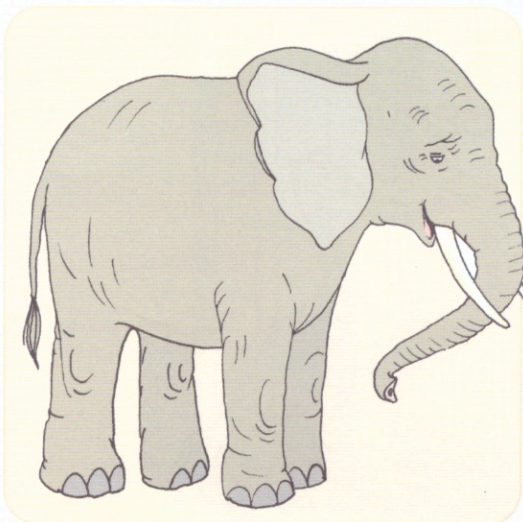
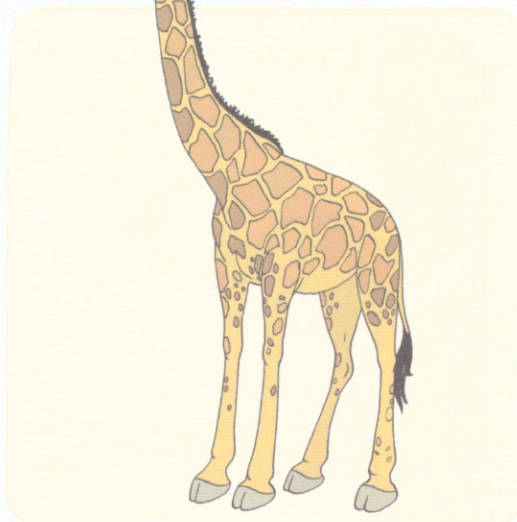
▶ Apibūdink paukščių išvaizdą.

- ▶ Vienu sakiniu apibūdiname kiekvieno paukščio išvaizdą: GANDRAS YRA DIDELIS GRAŽUS PAUKŠTIS.
- ▶ Vaikas apibūdina kiekvieną paukščio kūno dalį. Skatiname jį pasakyti kuo daugiau būdvardžių: GANDRO KOJOS PLONOS, ILGOS, RAUDONOS. Pasakome vaikui naujų žodžių (KUMPAS, BUKAS, LENKTAS...), paaiškiname reikšmes ir skatiname juos vartoti.
- ▶ Kartu su vaiku lyginame tas paukščių kūno dalis, kurios labiausiai skiriasi: GANDRO SNAPAS YRA ILGAS, O APUOKO SNAPAS TRUMPAS, KUMPAS.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Apibūdink žvėrių išvaizdą.

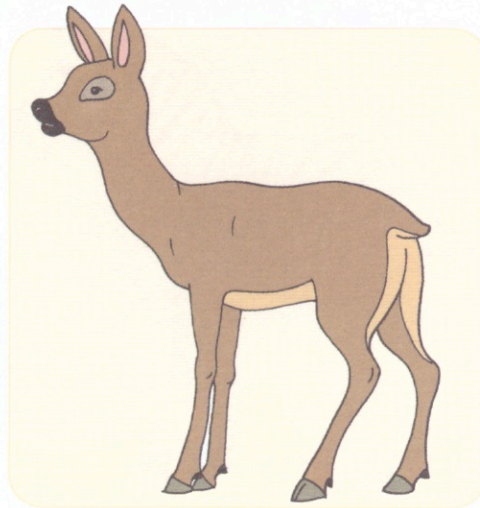

▶ Užduotis atliekame, kaip aprašyta 78 puslapyje.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

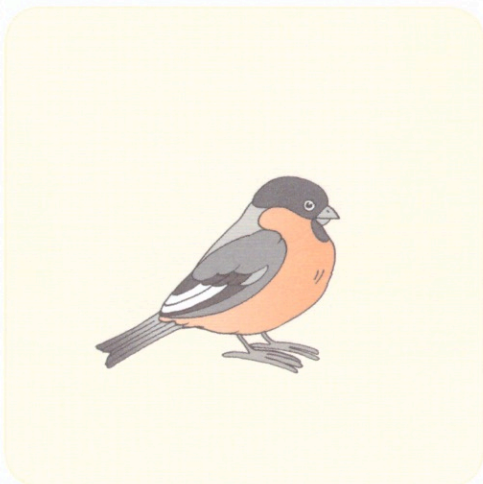
▶ Palygink žvėrių ir paukščių išvaizdą.

KURMIS IR STIRNA

KURMIS YRA MAŽAS ŽVĖRELIS, O STIRNA – DIDELIS ŽVĖRIS.
KURMIO KAILIS JUODAS, O STIRNOS KAILIS RUDAS.
KURMIO KOJOS TRUMPOS, O STIRNOS KOJOS ILGOS.

SNIEGENA IR GERVĖ

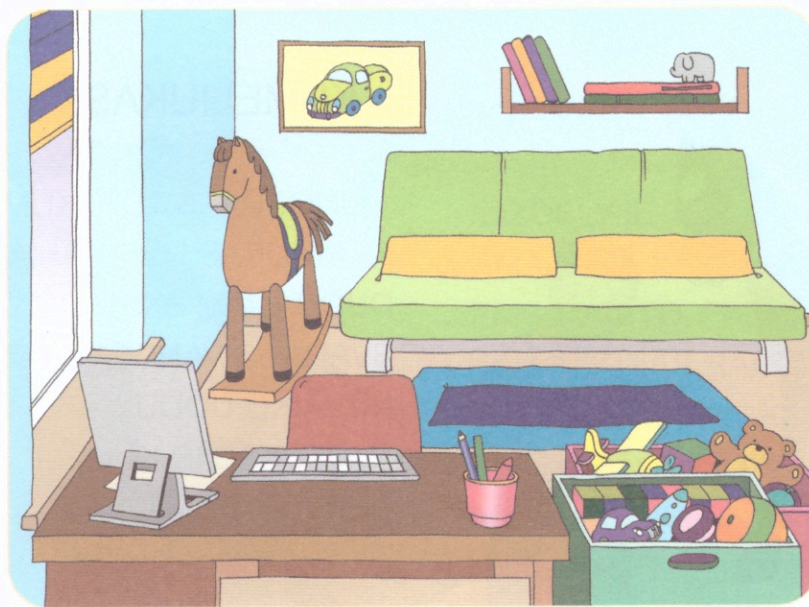

SNIEGENA MAŽAS PAUKŠTELIS, O GERVĖ

- ▶ Aptariame gyvūnų išvaizdą. Atkreipiame vaiko dėmesį į gyvūnų kūno dalis, apibūdiname jas.
- ▶ Pagal pavyzdžius vardijame gyvūnų kūno dalis, o vaikas palygina jas.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

- ▶ Kaip atrodo netvarkingas kambarys? O kaip jis atrodo sutvarkytas?

- ▶ Aptariame abu kambarius. Lyginame tų pačių daiktų vietą pirmame ir antrame paveikslėlyje.
- ▶ Vaikas pasakoja, kaip atrodo pirmas kambarys: kur yra baldai, daiktai, žaislai. Kad būtų lengviau, pirmiausia rodome baldus, paskui žaislus. Kai vaikas pasako, kur daiktas yra, rodome kitą daiktą ir laukiame atsakymo.
- ▶ Apžiūrimė kambarį, kuriame esame, ar kurią nors kitą patalpą. Skatiname vaiką apibūdinti ją.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

Apie tą patį dalyką kiekvienas galime pasakoti skirtingai.

▶ Išklausk pasakojimus. Prisimink, ką girdėjai, ir atpasakok.

SENELĖS BALANDŽIAI

MANO SENELĖ GLOBOJA
BALANDŽIUS. JI ATIDARO LANGĄ
IR PABERIA TRUPINIŲ. BALANDŽIAI
ATSKRENDA PRIE LANGO PALESTI.
SENELĖ ŽIŪRI IR DŽIAUGIASI.

KUMELIUKAS

JUOZUKAS TURI KUMELIUKĄ,
BERNIUKAS RŪPINASI GYVULĖLIU.
DUODA JAM SKANIOS ŽOLĖS. ATNEŠA
ŠVARAUS VANDENS ATSIGERTI.
NUVAIKO UODUS, MUSES.
JUOZUKAS IR KUMELIUKAS –
GERI DRAUGAI.

- ▶ Vaikas įsižiūri į paveikslėlį, aptariame, kas nupiešta.
- ▶ Skatiname vaiką susikaupti, atidžiai klausyti ir įsiminti. Skaitome pasakojimą.
- ▶ Skatiname vaiką prisiminti, ką girdėjo, ir panašiai atpasakoti žiūrint į paveikslėlį. Jei nesiseka, galime padėti vaikui pasakydami sakinio pradžią. Klausimų neužduodame.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

KATINAS IR ŽUVYS

TOMAS BUVO ŽVEJOTI. JIS NEŠĖSI PILNĄ MAIŠELĮ ŽUVŲ. ŽUVIS PAMATĖ KATINAS. JIS PRIBĖGO, IŠTIESĖ LETENĄ IR NAGAIS PERDRĖSKĖ MAIŠELĮ. ŽUVYS IŠKRITO ANT KELIO. TOMAS NEPAMATĖ. KATINUI BUS SKANŪS PIETŪS.

KATINAS IR ZYLIUKAI

LIZDELYJE TUPĖJO ZYLIUKAI. MAMA ZYLĖ IŠSKRIDO PARNEŠTI JIEMS MAISTO. PAUKŠČIUKAI LIKO VIENI. KATINAS RAINIS NORĖJO PAGAUTI ZYLIUKĄ. KATINAS UŽŠOKO ANT MEDŽIO ŠAKOS. ŠAKA LŪŽO. KATINAS NUKRITO IR UŽSIGAVO.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

Pasakojant reikia gerai prisiminti, kas po ko vyko.

▶ Papasakok, kaip mergaitė kepė blynus.

MERGAITĖ

PIRMIAUSIA

PASKUI

PO TO

DAR

TADA

PASKUI

PAGALIAU

- ▶ Vaikas sugalvoja mergaitei vardą. Aptariame visus paveikslėlius.
- ▶ Vaikas pasakoja pagal paveikslėlius. Padedame jam skaitydami jungiamuosius žodžius.
- ▶ Antrą kartą vaikas pasakoja savarankiškai. Jei neskaitantis vaikas pasakodamas vartoja kitus jungiamuosius žodžius, nieko blogo. Skaitantis vaikas gali juos perskaityti ir pradėti sakinį, kaip parašyta.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Papasakok, kaip berniukas virė daržovių sriubą.

BERNIUKAS

PIRMIAUSIA

PASKUI

PO TO

TADA

DAR

PASKUI

PAGALIAU

- ▶ Užduotis atliekame, kaip aprašyta 84 puslapyje.
- ▶ Uždengiame visus paveikslėlius kortelėmis, išskyrus pirmąjį. Pasiūlome vaikui pasakoti, kas vyko paskui. Vaikas pasakoja, kiek prisimena. Nepertraukiame jo. Jei sustoja, pasakome kurį nors jungiamąjį žodį, ir vaikas tęsia pasakojimą
- ▶ Sugrįžtame į 84 puslapį. Vaikas dar kartą įsižiūri į paveikslėlius. Paskui juos uždengiame, išskyrus pirmąjį, ir skatiname papasakoti, ką prisimena.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

- ▶ Papasakok, ką sumanė Justė, nesulaukusi draugų.

DRAUGAI

VIENĄ DIENĄ JUSTĖ PASIKVIETĖ Į SVEČIUS DRAUGŲ.

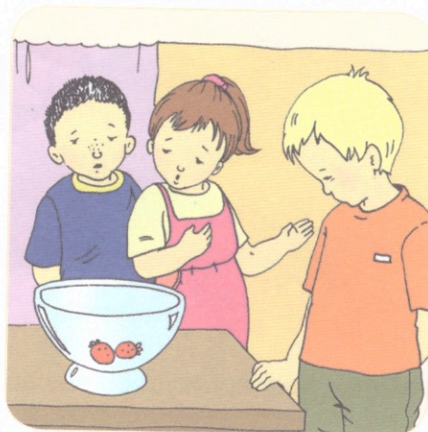
- ▶ Iš eilės aptariame visus paveikslėlius. Galime klausti: KAS NUPIEŠTA? KĄ VEIKIA MERGAITĖ? ir t. t.
- ▶ Skatiname vaiką papasakoti, kaip viskas vyko. Skaitome pasakojimo pradžią. Vaikas turi tęsti pasakojimą. Galime jam padėti vaidindami, parodydami mimika, pasakydami sakinio pradžią. Klausimų neužduodame.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Papasakok, kaip Linas rengėsi vaišinti draugus.

SKANIOS BRAŠKĖS

VASARĄ DARŽE PRISIRPO BRAŠKĖS. VIENĄ DIENĄ LINAS PAKVIETĖ DRAUGUS Į SVEČIUS. JIS NORĖJO PAVAIŠINTI JUOS UOGOMIS.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Papasakok, kaip vaikai grybavo, ir kas atsitiko berniukui, kai jis suvalgė musmirę.

NUODINGAS GRYBAS

BERNIUKAI SUŽINOJO, KAD MIŠKE JAU DYGSTA GRYBAI. VIENĄ RYTA JIE PASIĖMĖ PINTINĖLES...

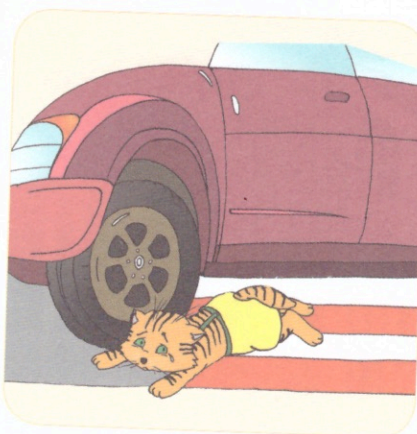
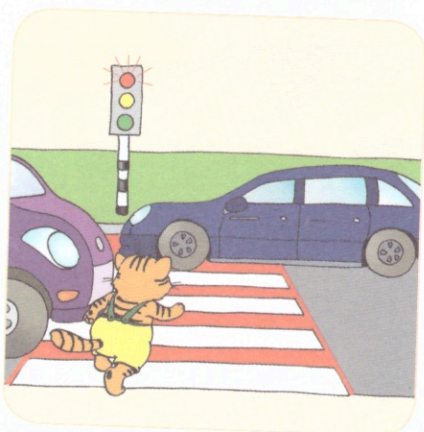
▶ Užduotis atliekame, kaip aprašyta 86 puslapyje. Tegul vaikas sugalvoja berniukams ir mergaitei vardus.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Papasakok, kas nutiko katinėliui, kai jis nesilaikė kelių eismo taisyklių.

KATINĖLIO NELAIMĖ

BUVO VASAROS DIENA. GATVĖJE DEGĖ RAUDONAS ŠVIESOFORO SIGNALAS. VAŽIAVO AUTOMOBILIAI.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Kas nupiešta paveikslėlyje?

KIŠKIAI VAGILIAI

KOKS METŲ LAIKAS?

KAS AUGA DARŽE?

KĄ VEIKIA KIŠKIAI?

KĄ VEIKIA ŠARKA?

KĄ VEIKIA SENELĖ?

- ▶ Vaikas įsižiūri į paveikslėlį. Aptariame jį.
- ▶ Skaitome po vieną klausimą. Vaikas į juos atsako.
- ▶ Pasiūlome rišliai pasakoti žiūrint į paveikslėlį. Kai vaikas pasakoja, nepertraukiame jo klausimais. Vaikui padedame pieštuku rodydami, apie ką reikia pasakoti.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

NENUORAMA ŠUO

SKANIOS SAULĖGRAŽOS

- Pateikiame klausimų pagal paveikslėlį. Vaikas atsako į juos.
- Žiūrėdamas į paveikslėlį vaikas pasakoja. Nepertraukiame jo klausimais. Jei vaikui nesiseka, aizingai papasakojame mes. Tada vaikas stengiasi atpasakoti, ką girdėjo.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

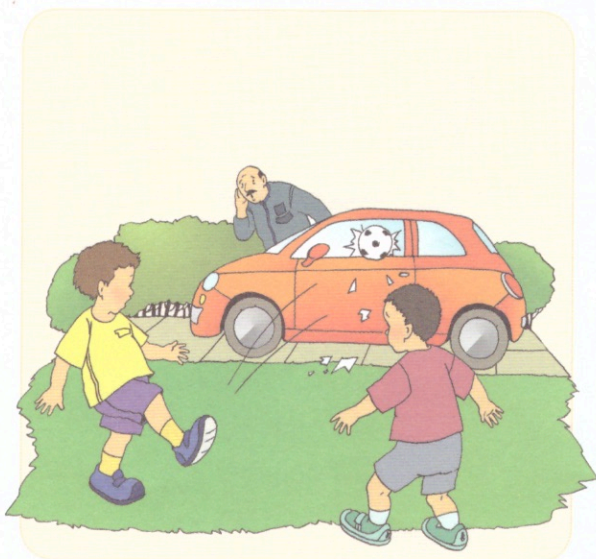
Pradėtą pasakojimą kiekvienas galime tęsti kitaip. Pasakojimas gali būti ilgas arba trumpas, linksmas arba liūdnas, baisus arba gražus, įdomus arba nuobodus.

▶ Tęsk pradėtą pasakojimą.

ŽVIRBLIS

VIRTUVĖJE BERNIUKAS VALGĖ MANŲ KOŠĘ. STAIGA PRO ATVIRĄ LANGĄ ĮSKRIDO ŽVIRBLIS...

SVIEDINYS

VAIKAI KIEME SPARDĖ SVIEDINĮ. STAIGA SVIEDINYS PATAIKĖ Į AUTOMOBILIO STIKLĄ. KIEME STOVĖJO VAIRUOTOJAS. JIS MATĖ, KAS ATSITIKO...

- ▶ Aptariame, kas nupiešta. Jei vaikas kalba mažai, galime pateikti jam klausimų.
- ▶ Skaitome pasakojimo pradžią. Klausiamo: KAS VYKO PASKUI? Skatiname vaiką tęsti pasakojimą, sugalvoti pabaigą. Nepertraukiame vaiko pasakojimo klausimais.

RIŠLIOSIOS KALBOS UGDYMAS

▶ Įsivaizduok, kad šie daiktai yra tavo. Papasakok apie juos.

AŠ TURIU DIDELĘ LĒLĒ. JOS VARDAS – LINA. ŠITĄ ŽAISLĄ MAN PADOVANOJO TETA. MANO LĒLĒS PLAUKAI ŠVIESŪS, GARBANOTI. JOS AKYS MĒLYNOS. AŠ MĒGSTU LINAŲ RENGTI IR ŠUKUOTI. LABAI MYLIU SAVO LĒLĒ.

Rodome pirmą paveikslėlį. Skaitome pasakojimo pavyzdį. Skatiname vaiką pasakoti apie lėlę taip, įdomiau, daugiau. Skatiname kurti.

Siūlome vaikui pasirinkti, apie kurį daiktą nori pasakoti. Aptariame jį. Paskui vaikas kuria pasakojimą žiūrėdamas į paveikslėlį.

TEKSTO KŪRIMAS PAGAL PAVYZDĮ